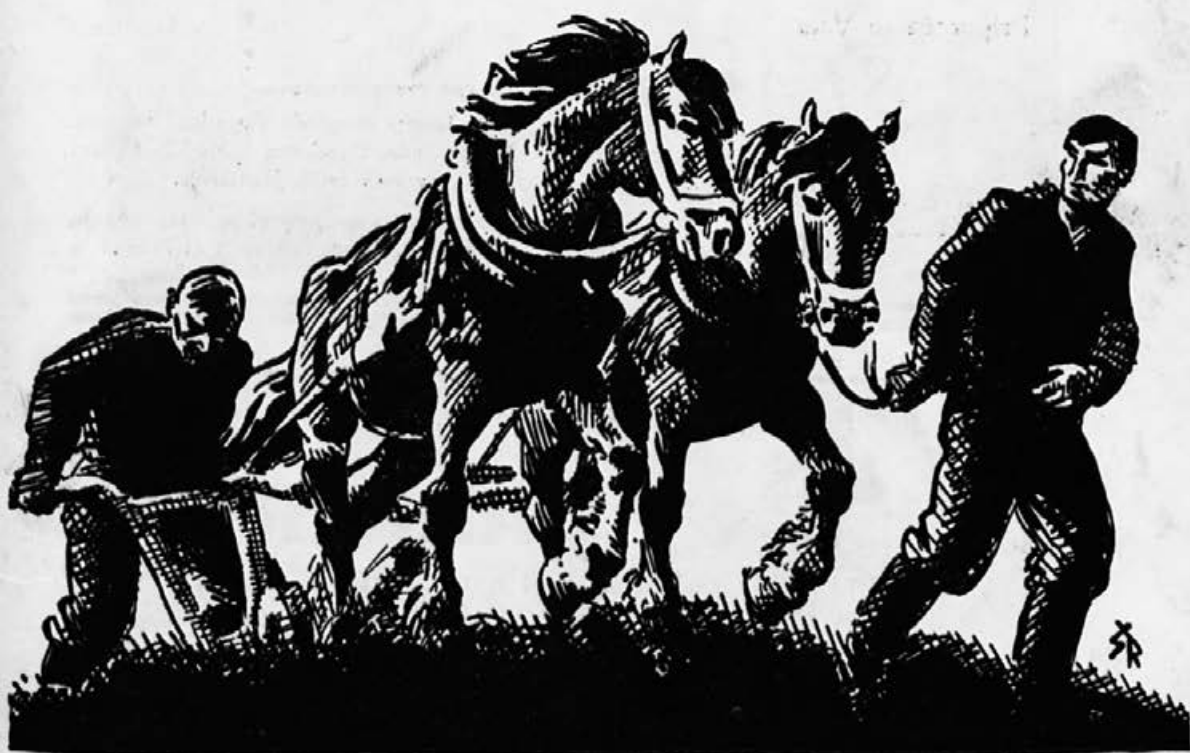

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

GRUDA

Revija za kmetsko prosveto. — Izhaja vsakega 20. v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30'— Za dijake Din 20'—. 8.-9. številka velja Din 10'—. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Tavčarjeva 1. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 13.440. Glasilo „Zveze kmetiskih fantov in deklet“ v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani (France Koruza). — Urejuje: Dolfe Schauer.

Tiska tiskarna Slatnar, družba z o. z. (L. Vodnik in A. Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj. — Slovenci svojemu kralju-mučniku. — Joža Musil: Borba za novo življenje. — Vinko Bitenc: Fantovsko sonce. — Ivan Kronovšek: Naša beseda. — Tabor kmetске mladine. — Organizacija. — Ali več? Zapiski. — Listnica uredništva. — Uganke.

Priporoča se Vam

SLAVIJA

Jugoslovanska zavarovalna banka

V LJUBLJANI

Za vse vrste zavarovanj.

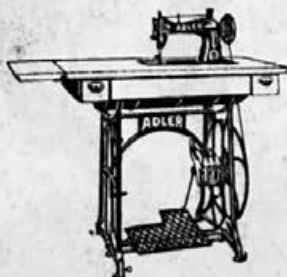
Podružnice v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Novem Sadu, Osijeku in Splitu Zastopstva v vseh krajih Jugoslavije.

Zanimajte se za pogrebna zavarovanja Centrala v Ljubljani. Telefon št. 21-76 in 22-76

Najboljši šivalni stroj in kolo

je samo

„ADLER“

Lepe opreme! Ugodno odplačevanje! Pouk v umetnem vozenju brezplačen

Pisalni stroji v treh velikostih kakor tudi pretilni stroji na zalogi

Nadomestni deli za vse stroje in kolesa ter pnevmatika edino le pri

Josip Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika, ob vodi.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

10.

OKTOBER 1934

VI.

† Naš kralj — mučenik

Viteški kralj *Aleksander I. Zedinitelj.*

Neizmerne in herojske žrtve so skozi dobo suženjstva in tlačanstva vodile Slovence, Hrvate in Srbe v dobo samostojnosti in svobode, v dobo, ko so si ustvarili lastni dom — svobodno narodno državo. Ustvaritev lastne narodne države — našega največjega gospodarskega, kulturnega in političnega bogaštva — je na vsakem koraku, v vsakem najmanjšem delcu posvečena s krvjo mučnikov in herojev, s svetlimi nesebičnimi žrtvami najboljših in najspodobnejših mož in sinov naše domovine. In če obračamo liste zgodovine vseh narodov, moramo samo ugotoviti, da ga ni naroda, ki bi na oltar svoje svobode in samostojnosti doprinesel tolike žrtve kot smo jih doprinesli vprav mi. Ko smo pod svobodnim krovom pričeli urejati in utrjevati svoj dom, smo v spokojnosti in miru zaživeli v prepričanju, da je konec neizmerno strahotne Golgote, da je naše trpljenje doseglo poslednjo postajo križevega pota. Pod modrim in pravičnim vodstvom vladarja Aleksandra I. je naš skupni dom, naša Jugoslavija, pričel rasti, se utrjevati in urejati ter uveljavljati v vsem mednarodnem svetu in življenju. Kakor smo nekoč rušili tuje gospodstvo nad nami, tako smo poslej z drobno in skrbno marljivostjo in nepopustljivostjo, zbrani okoli največjega tvorca naše svobode in svobodne države, pričeli vsi rasti v tvoren, ustvarjajoč državotvoren narod. Iz defenzivnega napada, iz obrambe smo poslej prehajali v napad ustvarjanja in graditve močne države, močne na znotraj in ugledne na zunaj, v vsem svetu.

Mir in tvornost, ki sta najgloblje bistvo slehernega kmetskega naroda, sta napolnila z vero v svetlo bodočnost vsakogar. Spokojno smo vsi zaživeli v največjem spoznanju, da brez Jugoslavije ni svobode, ni napredka, ne blagostanja. V tem spoznanju smo živeli in delali, v to spoznanje smo vlagali vse upe in nade.

In nad vsem tem snovanjem in delom ljudstva je bdel in čuval naš viteški vladar kralj Aleksander I. Kakor čuje in bdi oče nad svojo družino in svojo domačijo, tako je naš vladar nenehoma bdel in čuval in modro vodil svojo, v zgodovini in življenju tako težko preizkušeno družino. Vsakdo med nami ima svoje majhne skrbi, Njega so trle skrbi in težave nas vseh, v Njem so radostno žarele vse nadeje in vsi upi 14-milijonskega naroda. V Njem je bilo utelešeno vse gorje preizkušenega naroda, vse težave in skrbi, vse nadeje in svetla upanja, a tudi vsa odločnost in modra državniška nepopustljivost, izvirajoča iz globoke ljubezni in skrbi za narod in narodno državo.

Z vsem narodom se je radoval napredka in razcvita in moči mlade države. Da ji pripori še večjo veljavo in s tem vred mir in prijateljstvo s sosedi, se je, prežet s človekoljubjem, ves predal službi ideje za mirno sožitje med evropskimi narodi. V službi tega največjega in najsvetejšega ideala vsega človeštva, je padel pod morilčevo roko; padel ni le za ideale svoje države in svojega ljudstva, padel je za človečanske ideale vsega sveta. V tem je tragična veličina naše največje in najsvetejše žrtve, ki jo je kdaj usoda terjala od nas in od vsega človeštva.

Padel je največji tvorec našega največjega bogastva — naše narodne uedinjene države. In umirajoč nam je ostavil sveto oporoko: »Čuvajte mi Jugoslavijo!« Ta oporoka nam je v težkih dneh preizkušnje in bolesti kakor edina svetloba in vera, ki jo bomo po njegovem sinu, mladem vladarju Petru II. čuvali in po njej urejali vse svoje bitje in nehanje, zavedajoč se, da izven Jugoslavije za nas ni življenja, ne svobode, ne napredka.

Skozi žrtvovanje gre naša cesta v bodočnost, katere najhrabrejši in najzvestejši tvorec je bil naš viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj. Njegova žrtev bo tvorni sok in moč naših src in duše, naše krvi in luč, ki nam bo svetila v temo in v bodočnost.

Slovenci svojemu kralju - mučeniku.

Mrtvemu viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju smo dali Slovenci svoje najdražje, največ, kar imamo, svojo zemljo. V žari smo mu prinesli iz vseh krajev Slovenije zemlje, a na žaro so zapisane v imenu slovenskega naroda besede našega pesnika - prvaka, Otona Župančiča:

Nekdánje čase bil je običáj,
da knezom so najljubše dragotine
dajáli s sabo, ko so šli v krajine,
odkoder potnika ni več nazáj.

Mi damo Tebi, kar nam je najdražje:
prsti slovenske zbrali smo v posodo,
ki zvezal z njeno svojo si usodo —
mordá Ti z njo bo počiváti laže.

Borba za novo življenje

Joža Musil

Ko je predsednik Kolenc dal vse predloge na glasovanje, je po glasovanju zaključil sejo: „Veste, možje, kaj mi je prišlo na um, ko sem pre-mišljal o tem posojilu? Premišljal sem nasledje: kako enostavno in ceneno bi mogli najeti posojilo, če bi imeli mi, kmetje, svoj lastni denarni zavod, v katerega bi vlagali svoje prihranke vsi, ki jih morejo vlagati, in v katerem bi mogli najeti ceneno posojilo vsi, ki denar potrebujejo. Pomislite, koliko bi nam bilo olajšano delo, če bi mogli naše združno podjetje opreti na lastni denarni zavod. Pred nedavnim sem bil v sosednjem okraju, kjer sem videl, koliko korist prinaša kmetskemu ljudstvu njegova lastna kreditna za-druga. In pri nas? Ni da bi govoril. Težko prištedene prihranke zaupamo denarnim zavodom, ki vsi služijo kapitalizmu, a gorje vsakomur izmed nas, ki ga kot dolžnika ujamejo v svoje kremplje. Ni mu pomoči, do kraja ga izsesajo.“

Kolenčevo zamisel o ustanovitvi lastnega denarnega podjetja so možje sprejeli z odobravanjem. Po živahnem razgovoru so naposled naročili Ko-lencu, naj čimprej poskrbi vse potrebno ter med ljudstvom agitira za usta-novitev kreditne zadruge.

Zadovoljni in z novo vero v uspeh so se možje razšli...

*

Posojilo je bilo kaj hitro uresničeno, in vsem, ki so oddali krompir „Kmetški zadrugi“, izplačan ves denar.

V tovarni je udarila ta novica kakor strela z neba.

Delničarji so v naglici sklicali sejo. Tovarnarja Adolfina, ki se je pravkar vrnil iz glavnega mesta, so o tem obvestili, čim je stopil mednje.

„Za nas sicer hudo neprijetna stvar, toda nič ne dé. Iz glavnega mesta prinašam ugodna poročila. Naša znamenita organizacija se je tokrat spet izkazala. Zaenkrat moram še molčati, toda ne bo dolgo, ko boste vse izve-deli. Le nekaj vam moram reči: to bo smrtna rana tem upornikom. Ko bom ukrotil to kmetsko drhal, pridejo na vrsto delavci,“ je grozeče govoril to-varnar Adolfina.

Delničarji so se potem še dolgo posvetovali, kako bodo strli gospo-darski boj kmetov in delavcev. Ob koncu seje je prinesel sluga tovarnarju Adolfinu pismo Vranice. V pismu je Vranica sporočal pod kakšnimi pogoji je dobila „Kmetska zadruga“ posojilo. Pismu je bil priložen tudi seznam z meni vseh kmetov, ki so podpisali menice, poleg vsakega imena pa še označena vsota, za katero je dotičnik jamčil. In končno je Vranica še spo-ročil, da pripravljajo ustanovitev združne denarne ustanove.

Ko je tovarnar prebral pismo, je zadovoljno tlesknil z zobmi in si za-žvižgal. Stopil je takoj k telefonu ter poklical ravnatelja „Ljudske posojil-nice“, Havlaka.

Marta je po obisku v vili tovarnarja Adolfinia blodila okrog kakor brez uma. Prej pojoča in smejoča se usta so nenadoma ugasnila, rdeča lica so pobledele, na obraz je legla senca boleti.

Vranica ni mogel razumeti te izpremembe. Močno se je čudil, ker ni mogel za vse na svetu prisiliti Marte, da bi spet nesla tovarnarju pismo sporočilo.

Marto je neizmerno težila zavest krivde. Pred očmi je zijala grozna praznosta in osamelost, v duševni strtosti je bil Marti edina luč in nadeja — Aleš.

V mislih nanj je skušala pozabiti na vse, kar ji je z jedko bolestjo razjedalo notranjost. Misli na Aleša so bile kakor pokora in očiščenje. V trudnih, neskončnih nočeh ji je iz teme sijala podoba Aleša.

V teh dneh grenkega duševnega trpljenja je v Martinem srcu vzknila ljubezen za Aleša. Spočetka se je branila temu čustvu, ker je še zmiraj upala, da ji tovarnar napiše pismo ali se kako drugače oglasi. Čakala je zaman in poslednje upanje je ugasnilo, ko je zvedela za zaroko tovarnarja s hčerko bogatega industrijskega magnata. Bilo ji je, ko da jo je nekdo udaril s pestjo naravnost v obraz. Iz srca in duše je siloma iztrgala vse spomine in misli nanj, ki je tako brezobzirno utrgal cvet njene nedolžnosti. Poslej so vse njene sanje, vse misli in nadeje veljale Alešu.

* * *

Stari Logar je dan za dnem pritiskal na Aleša, naj se oženi. Sleherni dan mu je bral levite, kako bolj in bolj propada gospodarstvo in kako pojde domačija na boben. „Domačija brez gospodinje, je kakor kruh brez soli,“ je običajno zaključil vsakdanjo pridigo. Toda vsa njegova prizadevanja so bila zaman. „Kakor bob v steno,“ se je pritoževal sosedu Kaluži.

Naposled pa je le pritekla voda na njegov mlin. Aleš ga je prišel prositi, naj podpiše menico za posojilo „Kmetški zadrugi“.

„Glej, da si mene poslušal in se oženiš, bi bil sam gospodar ter bi si mogel sam podpisati te papirje. Podpišem ti, toda pod pogojem ...

„In ta je?“ je vpadel Aleš.

„Da se do Božiča oženiš in prevzameš domačijo.“

„Če vam je res toliko na tej moji ženitvi, naj bo.“

In Logar je podpisal menico.

Alešu je zdaj ta stvar često prihajala na misel. Dokler je bil stalno uprežen v zadrugi, ni imel časa o tem premišljati. Končno pa je vso stvar vzel zares, vse pretehtal in spoznal, da ima oče prav. Med vsem vsemi mu je bila nerodna edina misel: o življenjski družici.

Misel se je venomer vračala k — Marti. Odkar ga je tako grdo zavrnila za tisto fantovsko prešernost, je čestokrat mislil nanjo. A tudi stari Logar je vsak dan govoril o Marti, češ, da je za Aleša kakor ustvarjena.

Nekje v poslednjem kotu srca pa je bedela in glodala misel na Cilko. Toda odkar je zvedel, da je postala Cilka doktorica prava, je skušal zatreti še to poslednjo misel. Prepričal je samega sebe, da bi bila neumnost, misliti še naprej na Cilko ter upati.

Z vsakim dnem ga je bolj in bolj navdajala misel na Marto. Skušal je Marto kje srečati ali se z njo sestati. Toda zdelo se je, ko da se ga izogiblje. Nekaj tednov je zaman oprezal ter iskal priliko, naposled jo je srečal nekega večera.

Marta je povabila oči, ko je prišla tik Aleša, sklonila glavo ter se skušala izogniti. Aleš pa jo je zadržal.

„Marta, zakaj se me izogiblješ?“ jo je vprašal.

„Saj se ne izogibam.“

„Kaj je s teboj, Marta, nič te ni na spregled?“

Senca boleti je legla na dekliški obraz.

„Ne odgovoriš? Vem, zakaj: vseč ti nisem. Zato si tudi zbežala takrat, ko sem te spremljal z veselice.“

„Aleš!“ je Marta vroče in trpko vzdihnila.

„Vem na Pavleta misliš kaj,“ je rekel Aleš skoro osorno.

„Aleš, ne govori tako,“ ga je prosila ter tesno stisnila njegovo roko.

Prišla sta do Vraničeve domačije ter se ustavila ob vrtni ograji. Aleš se je prižl k Marti, jo objel čez pas in ji šepetal:

„Marta, rad te imam.“

Poiskal je njene ustne ter jo vroče poljubil.

Marta se ni branila ter je molčala.

„Marta, bi me mogla imeti rada? Bi hotela biti moja žena?“ je vprašal Aleš Marto.

Marta pa je molčala.

Aleš je ponovil svoje vprašanje.

„Da, tvoja žena hočem biti, Aleš,“ je nenadoma rekla Marta.

Aleš jo je še tesneje objel in jo poljubljal na ustne in lica.

Naslednji večer je prišel Aleš k Vraničevim prosit za roko Marte.

Vranica se je močno začudil, ko je zvedel, čemu je prišel Aleš. Brez vsakršnega predsodka je privolil.

„Rad bi, da bi bila svatba že koncem novembra.“

„Uredite si, kakor hočete. A kaj praviš ti, Marta? Imaš balo pripravljeno?“

„Imam, oče.“

„Torej kar imenitno!“

V obeh hišah so se mrzlično pripravljali na svatbo. Po vasi je ta novica vzbudila nemalo začudenja. Nihče tega ni pričakoval.

„Za tem mora nekaj tičati,“ je šlo od ust do ust.

V teh dneh se je vrnil v rojstni mlin Mežanov Pavle. Vrnil se je iz črpan od študija v tujini. Privedla pa ga je tudi želja, da sreča njo, ki je ni mogel niti v tujini pozabiti.

Novica, da bo Marta Aleševa žena, ga je bridko zadela.

„Marta Aleševa žena?“ je vpraševal v obupu.

Vse dni je blodil po hosti nad mlinom; mučil se je z mislimi, kako bi preprečil poroko Aleša z Marto. Iskal in premišljal je zaman.

Doma je vzdržal le nekaj dni, potem se je vrnil v mesto z željo, da poišče Cilko ter ji vse to pove.

*

Cilka je bila močno presenečena, ko jo je nekega popoldneva obiskal Pavle.

„Pavle, odkod si se vzel?“ je začudena vprašala.

„Obiskat sem te prišel.

„Lepo je, da si se me spomnil. Kaj je bilo s teboj, da si kakor izginil?“

„Bil sem v tujini.“

„Od matere sem zvedela, da si šel v svet. Povpraševala sem sicer tu v mestu po tebi, toda nihče ni ničesar vedel o tebi. Tvoje stanovanje sem našla zaklenjeno.

„Cilka, ti si skrbela, kaj je z menoj? Vesel sem, da je vendarle nekdo mislil name, ko sem bil v tujini.“

„Pavle, ti veš, kako samotarsko živim. Ne čudi se, če sem zahrepenela po odkritosrčni prijateljski duši. In na koga naj bi se obrnila, če ne na tebe, ko vendar v mestu nikogar ne poznam. Kaj pa tvoja umetnost, Pavle?“

„Malone, da sem jo obesil na klin. Bil sem skoraj v vseh delavnicah svetovnih mojstrov, toda dosti haska nisem naredil. V umetniškem življenju sem iskal pozabo, notranja bol me je preganjala iz kraja v kraj. Po širokem svetu sem iskal mir, našel sem ga naposled, toda Marte nisem mogel pozabiti. Hrepenenje po Marti me je prignalo domov; doma pa sem zvedel nekaj, kar me žene v obup.

„Ti si bil doma, v Podgori?“

„Bil.“

„Kaj je novega?“ je Cilka poivedovala.

„Rajši ne vprašaj. Novica, ki žene mene v obup, tudi tebe ne bo razveselila.“

„Strašiš me, Pavle. Kaj se je vendar zgodilo?“

„Marta se moži.“

„Marta se moži...“ je ponovila Cilka.

V sobi je zavladala grobna tišina. Pavle je čakal, da ga bo Cilka vprašala, koga si je Marta izbrala. Toda Cilka je molčala. Strah jo je bilo vprašati, ker je slutila, da je to Aleš, strah, da bo Pavle to slutnjo samo še potrdil.

Tišina je bila obema mučnejša in mučnejša. Naposled je Pavle presekalo: „Cilka, ali te ne zanima, s kom se Marta moži?“

„To vem.“

„Ti da veš?“

„Mislim, da vem.“

„Od koga si zvedela?“

- „Od nikogar, toda slutim, da je to . . .“
- „Torej — je to?“
- „Aleš . . .“
- „Imenitno znaš vedeževati.“
- „To sem vedela. Ko sem bila minule počitnice doma, sem videla, da lazi Aleš za Marto.“
- „In ti, Cilka? V očeh ti berem, da Aleša nisi pozabila . . .“
- „Prav imaš, Pavle, nisem pozabila . . . Today kaj, najina pota se tako razhajata, da ne moreta nikoli več v eno.“
- „Po čigavi krivdi?“
- „Morda moji,“ je udano dejala Cilka.
- „To ti je v uteho, toda jaz — kaj bi govoril. Zdaj mi je čestokrat žal, da sem se dal zavesti v užaljenem ponosu ter sem zbežal od Marte. Kako grozno je včasih življenje. Dva, ki sta nama bila doslej tako blizu ter tako draga, si segata v roke na poti skozi življenje, midva pa sva ostala sama kakor dva izgubljenca, blodeča skozi življenje brez opore, vere in luči.“
- „Ne govori tako, Pavle! Zakaj bi obupaval. V uteho nama je, ker trpiva oba. In kdo ve, če nama po teh težkih dneh bolesti ne zasijejo dnevi miru in pozabljenja.“
- „Dnevi miru in pozabljenja — večnega miru . . .“ je trpko dejal Pavle.
- „V trpljenju najde človek samega sebe, iz trpljenja rasejo sile za novo življenje. Zate bodi to trpljenje posvetitev tvojega umetniškega ustvarjanja.“
- „Da bi le bilo!“
- „In tvoje delo, Pavle, ki si mi ga odkril, ko sva bila poslednjič skupaj?“
- „Nedokončano v delavnici. Pokrito s prahom in prepreženo s pajčevino. Ne vem, če ga bom kdaj dokončal. Odkar sem šel v tujino, nisem bil več v delavnici.“
- „Pavle — Pavle! Spomni se besed, ko si dejal, da je to delo posvečeno ljudstvu iz tvoje rojstne vasi. In zdaj, ko se ljudstvo pripravlja za boj in upor, ko potrebuje vzpodbude in pomoči, zdaj ti obupavaš?“
- „Lotil se bom dela, Cilka.“
- „V njem boš našel mir in pozabljenje.“
- „Poizkusil bom. Toda to naj ti povem: koliko laže in samozavestnejše bi delal, če bi bilo ob meni nežno bitje, ki bi me v težkih dneh bodrilo, kakor me bodriš ti.“
- „Česar še ni, to more še biti. Nikoli ne smeš izgubiti v življenje vere in upanja.“
- „No, kako pa s tvojo karijero?“ je Pavle speljal pogovor drugam.
- „Karijere ne delam, pripravljam pa se resno na važno nalogo, ki sem si jo nadela. Delo mi je pravi blagoslov.“
- „Kakor vidim, si zadovoljna z vsem, kar ti prinaša življenje.“
- „Tega bi ne rekla. V zadovoljstvo mi je samo to, da morem zmagovati ovire, ki se mi stavljajo na pot. Če katere ne morem takoj zmagati — zato še ne obupavam. Verovati je treba, vera je začetek in konec vseh zmag v življenju.“

„Cilka, ti si optimistka. Ti daješ obupancem vero v življenje. Če dovoliš, te bom češče obiskal.“

„Pridi. Zmiraj boš dobrodošel.“

„Hvaležen ti bom za vse. Toda predno odidem, bi rad končal to, za stran česar sem pravzaprav prišel. Cilka, najina sveta dolžnost je, da storiva vse, da se Marta in Aleš ne vzameta.“

„Ne — nikoli.“

„Zakaj morava prav midva plačati srečo drugih?“

„Tudi v odpovedi je sreča in zadovoljstvo. Življenje je kruto: v odpovedi enih je sreča drugih.“

„Toda to je proti pravičnemu načelu, to je roganje . . .“

„Življenje za to ne vpraša!“

„Čuj, Cilka, zdi se mi, da Marta in Aleš ne bosta srečna; prav bi bilo, da se ne vzameta.“

„To je vprašanje bodočnosti. Ni da bi midva v to posegala in nesmiselno je sploh o tem govoriti. Jaz nočem imeti ničesar s to rečjo. In tudi lepo ni, posegati med dva človeka, ki se imata rada.“

„Vprašanje je, če se imata res rada.“

„Da se nimata rada, bi se ne vzela.“

„Cilka, čudim se ti. Vem, da ti srce krvavi od bolesti, ti pa hočeš biti še angel varuh njune ljubezni.“

„Tudi v tem je nekaj lepega in plemenitega — boriti se za srečo drugih in jo čuvati.“

„Mogoče, toda to ne sme biti žrtvovanje samega sebe. Cilka, k tebi sem torej prišel zastonj. Toda eno ti povem: od tebe odhajam mirnejši in zadovoljen, z voljo do dela in vero v življenje.“

„Vesela sem tega.“

„Šel bom domov, v Podgoro, po svoje stvari ter se takoj vrnem v mesto in se lotim dela.“

„Domov pojdeš?“

„Pojdem.“

„Ali bi nesel par stvari mojim starišem?“

„Prav rad!“

„Hvala ti. Prinesem jih na postajo. Kdaj greš?“

„Zjutraj ob šestih z brzovlakom.“

„Pridem na postajo.“

„Torej se jutri še vidiva?“

„Popolnoma gotovo!“

„Naj zdaj torej grem, obiskati moram še par svojih prijateljev.“

„Nočem te zadrževati. Še to naj ti povem, predno se razideva: ostani nekaj dni doma in pozorno zasleduj vse, kar se godi v domačem kraju. Morda si že čul, da so kmetje in delavci napovedali tovarniškemu podjetju gospodarski boj?“

„Čul sem.“

„Vzpodbudi in daj vere kjerkoli je treba.“

„Ne razumem te dobro, toda bodi prepričana, da bom pomagal.
 „Pojdi k Alešu, ta te pouči o vsem.“
 „K Alešu?“
 „Da, k Alešu. Aleš Sojer in Kolenc so duša tega boja in upora.
 „K Alešu ne pojdem.“
 „Zakaj?“
 „Zavoljo Marte. Preveč grenka je rana . . .“
 „Moj oče te more sicer tudi poučiti, toda bržčas ne tako natančno kot Aleš ali pa celo sam Kolenc.“
 „K tvojemu očetu pojdem.“
 „Stori kakor misliš.“
 „Toda naj že grem. Imej se dobro, Cilka, na svidenje jutri zjutraj,“ je dejal Pavle, segel Cilki v roko ter odšel.“
 „Na svidenje!“ je Cilka zaklicala za Pavletom.
 Na hodniku so utihnili poslednji koraki. Cilka se je globoko oddahnila. Novica o Aleševi in Martini poroki se je zarežala v srce kakor nož. Cilka je komaj vzdržaja, noge ji niso več služile. Premagala se je, da je mogla bodriti še Pavleta.
 Zdaj pa so ji pošle moči. Ko je bil Pavle že na ulici, je Cilka grenko zajokala.

12.

Bilo je po Martini in Aleševi svatbi.
 Za podgorske ženice, ki so zvedavo pričakovale svatbo, je bila svatba hudo presenečenje. Videle in čule niso ničesar. Zgodaj zjutraj sta se Marta in Aleš odpeljala v avtomobilu v bližnje mesto. Popoldne sta se vrnila kot novoporočenca; to je bila vsa svatba.
 Vaške ženice so nad tem zmigavale z rameni. V prejšnjih časih je bila vsaka svatba, bodi bajtarska ali gruntarska, praznik za vso vas. Iz vsake hiše je bil vsaj eden med svati; in svatje so se vozili na okrašenih vozovih. Konji so se svetili kakor sonce, igrala je godba, svatje so peli in vriskali. To je bilo stvari za radovedne oči in opravljive jezike, za lačne želodce in suha grla! Zdaj pa ničesar.
 Predno so se ženice zbrale na vasi, je že odbrnel izpred Vraničeve domačije avto. Na vasi je ostalo za njimi nekaj dima in smradu po bencinu. Ženice so se nezadovoljne razšle.
 Bil je lep, svetel zimski dan, ko se je Aleš vračal s svojo mlado ženo iz mesta proti vasi. Aleš je sedel v kotu avtomobila ter zrl na svojo mlado ženo. Marta je bila otožna in zamišljena. Ko jo je Aleš ogovoril, se je stresla, ko da se je zbudila iz sna. V očeh je sijala bojazen in tesnoba.
 Ko se je Marta ob strani Aleša vračala izpred oltarja, jo je pretresla grozna misel. Spomnila se je vsega, kar se je zgodilo med njo in tovarnarjem Adolfinom in na dnu duše jo je zapekla skrb: če to ne ostane brez posledic? Strah jo je bilo odgovora. Bolečje je stisnila ustnice ter se krčevito oklenila Aleša.

Misel na tisto popoldne je Mario na dan svatbe zasledovala ko temna senca.

„Marta, zakaj si tako otožna?“ jo je nenadoma vprašal Aleš.

„Saj nisem otožna.“

„Zakaj si tako tiha in zamišljena?“

„To se ti samo zdi.“

„Danes je vendar najradostnejši dan najinega življenja, danes morava biti vesela!“

Marta je molčala. Aleš je poskušal razplesti pogovor. Martino molčečnost je tolmačil kot važnost in pomembnost tega odločilnega dne.

Marta se je skozi šipo zagledala v zasneženo pokrajino, ki se je lesketala v soncu kakor srebro. Nenadoma ji je zastal dih, da je zadržala po vsem telesu. Bližali so se Podgori, ko je uzrla v hosti nad cesto Pavleta, slonečega na bukvi. Srečala sta se z očmi; Pavletov očitajoči pogled ji je razklal srce, da je trudna in brez zavesti omahnila na Aleša.

Domov je prišla vsa zbegana in razdvojena, brez volje in moči. Njuna poročna noč je minila brez mladosti in ljubezni, v pritajeni tesnobi.

Aleš ni mogel doumeti Marte. Bilo mu je, ko da je vstala med njima temačna senca. Zaman je premišljal, zaman si je belil glavo, v duši ga je skelelo vprašanje — zakaj? ...

Ta senca se je priplazila v njuno sobo, v njune noči, v njuno ljubezen. Aleš ni mogel razumeti Marte. Zdaj je bila do njega vsa nežna. se ga tesno oklepala z rokami in strastno poljubljala, zdaj spet molčeča in zagonetna ko uganka, za Aleševo ljubezen se ni zmenila ter jo včasih osorno zavračala. Oči pa so ji gorele v zagonetnem in pritajenem ognju ...

Aleš se je zaman trudil, Marte ni mogel doumeti. Vsled tega je neizmerno trpel. Na vse načine je skušal razvzljati uganko, doprinesti kakršnokoli žrtev, toda vse zaman. Marta je molčala kakor grob. Aleš se je polagoma naveličal življenja v domači hiši. Razvedrilo in uteho je iskal izven doma; našel jo je v delu za „Kmetško zadrugo“, kateri je odslej posvetil vse svoje duševno življenje. V tem delu je pozabil na svoje razdejano rodbinsko življenje.

Tako so Alešu minevali prvi tedni zakonskega stanu, dokler ni prišlo nekaj, vsled česar je malone pozabil, da ima doma mlado ženo, na katero ga vežejo dolžnosti.

Koncem januarja je Alešu sporočil predsednik Kolenc, naj prideta s Sojerjem takoj k njemu v zelo važni stvari.

Aleš je slutil, da se je moralo zgoditi nekaj izrednega; zato s Sojerjem nista odlašala.

Večerilo se je že, ko sta stopila v Kolencevo hišo.

„Pozdravljam vaju, tovariša! Kar naprej!“ ju je sprejel Kolenc. „Neprijetno novico vama povem, tovariša,“ je dejal Kolenc brez obotavljanja.

„Strašiš naju, Janez,“ se je začudil Sojer.

„Se tiče naše zadruge?“ je vprašal Aleš.

Fantovsko sonce

Šaljiva zgodba z resnim poudarkom

Vinko Bitenc

9. Pretep v gostilni.

Ko je prišel Francelj mimo Butkove gostilne, je obstal. Glasovi harmonike, petje in vriskanje, ki je prihajalo iz gostilne, ga je gnalo s tako silo noter, da je brž pozabil na obljubo, ki jo je dal Marički.

„Malo pa res moram pogledati, kako se kaj vrtijo,“ si je dejal; „za spanje je še prezgodaj.“

Skozi pare, ki so plesali kar v veži, se je preril v gostilniško sobo. Tam je bila šele gneča! Dekleta in fantje, dekle in hlapci iz domače in iz drugih vasi, so se gnetli med mizami. Ples po zvokih poskočne polke že ni bil več ples, nego skakanje, prerivanje in suvanje s komolci.

Francelj se je komaj zrinil k mizi, kjer je sedela družba domačih fantov. Godec Tinč je krepko raztegnil harmoniko in zaključil polko.

„Rezka, štefan vina na mizo!“ je Francelj zaklical natararici. „Fantje, vse plačam jaz! Nocoj sem plesal z Maričko, pihuh!“

Komaj je izrekel te besede, se je v nasprotnem kotu sobe stresla miza, da so zažvenketali kozarci. Likeboy Nace se je majal nad mizo, močno vinjen, bled kakor stena za njim.

„Ta hudič prekleti že spet izziya!“ je kričal hripavo in besede so se mu zapletale. Pograbil je prazno litersko steklenico in jo zalučal proti Francelju. Ta je umaknil glavo, steklenica se je razbila ob steni, črepinje so se razletele na vse strani.

Ženske so zavriščale, fantje so se dvignili izza miz; kletvine, zmerjanje, zabavljanje je letelo vsevprek. Gostilničar je letal od mize do mize in miril, pa se mu je le slabo posrečilo.

Tudi godec Tinč je skušal miriti.

„Fantje, bodite no pametni, saj niste živina,“ je mahal z rokama po zraku. „Čak, tisto ta fletno bom zaigral.“

In res je pričel vleči harmoniko. Okajen jaršovski fant, ki je sedel v bližini godca, je z vso jezo pograbil harmoniko in jo treščil v kot ob oknu.

Godec Tinč je ves iz sebe zajavkal:

„Joj, joj, moj inštrument! Ti mrha jaršovska, ti boš metal harmoniko po tleh?! Kar po žandarje pojdem!“

Z vso naglico je skočil k oknu, pograbil tam ležečo harmoniko in se zbasal skozi vrata v vežo.

Napetost med fanti je čedalje bolj naraščala. Eni so mirili, drugi so skakali po mizah in stolih, razbijali kozarce in celo noži so se zablistali v rokah nekaterih.

Na mah se je soba izpraznila, vse je drlo v vežo, predvsem ženske. V sobi sta ostala dva nasprotna si tabora.

Brdski fantje so se zbirali krog Anžonovega Franceljna, ki je v naglici pograbil nož z mize in vihtel z njim po zraku, Jaršovci pa krog Likebovega Naceta, ki je bil izlekel nož iz hladnega žepa in bi se bil že zdaynaj zakadil v Franceljna, da ga niso tovariši zadržali.

„Prekleti psi, pustite me, da temu zelencu prerežem goltanec!“ je vpil Nace in divje opletal z rokama okoli sebe.

„Hahaha! Takle figar!“ se je zbadljivo zakrohotal Francelj. „Vsi Jaršovci ste figarji!“

Te besede so bile za jaršovske fante olje na žerjavico. Kakor besni so planili proti Brdčanom. Pretep se je pričel. Nekdo je zavihtel stol in zbil svetilko s stropa. Nastala je tema, samo mesečina je svetila skozi okna in skozi nastezaj odprta vrata pramen luči iz veže.

V tej poltemi so se topli Brdčani in Jaršovci na življenje in smrt. Nastal je silen vik in krik, ropotanje, žvenket kozarcev, kletev, udarci, stokanje, grgranje in sploh vse, kar se ob takem fantovskem pretepu v gostilni more zgoditi.

Mahoma so se strasti nekoliko polegale. Fantje so odnehali, samo dva ne: Francelj in Nace. V svitu luči, ki je padal iz veže v sobo, je bilo videti dvoje teles, ki se valjata po tleh.

Nacetu, ki mu je bil med pretepom nož zdrknil iz rok, se je posrečilo zgrabiti Franceljna za vrat. Z obema rokama ga je tiščal k tlom. Francelj je pričel hropsti. Dvignil je desnico z nožem in ga zasadil Nacetu med rebra.

Ta je kriknil, spustil Franceljnovo vrat, se nekoliko dvignil, opotekel se in telebnil na tla kakor klada.

„Ježeš Marija, zaklal ga je!“ je zavpila v veži Ciuhova Cila, ki je bila prišla še z dvema drugima tercijskama oprezovat pod okna gostilne, katera dekleta bodo plesala pozno v noč.

Gostilničar je prinesel luč v sobo. Kmalu bi ga bilo vrglo vznak, tako se je prestrašil, ko je zagledal, kakšno razdejanje so mu napravili pretepači.

„Lumpje, zdaj ste siti, ko ste mi napravili škodo,“ je vpil in malo da ni zajokal. „Kaj takega v moji pošteni gostilni! O, to boste plačevali!“

Fantje so stali poparjeni, razpraskani, raztrgani in nobeden ni izpregovoril. Izmučeni so se opirali ob stene, si uravnavali razmršene lase in obleke. Anžonov Francelj se je zrušil na stol, iz rane na obrazu mu je curljala kri.

Sredi sobe pa je ležal v mlaki krvi Likebov Nace in težko hropel.

„Kaj ste napravili!“ se je gostilničar prijemal za glavo. „Človeka ste ubili! Kdo ga je?“

„Jaz!“ je zamolklo odgovoril Francelj. „Kar po žandarje pošljite!“

„So že tu!“ se je oglasil med vrati godec Tinč s harmoniko čez ramo.

Dva orožnika sta stopila v sobo. Ljudje so se gnetli za njima, vsakdo je hotel videti „zaklanega“ Naceta, ki so ga bili medtem položili na klop ob peči. Bil je nezavesten.

„Naj skoči eden po župnika, saj bo Nace umrl!“ je vila roke Ciuhova Cila.

„In po zdravnika,“ je dostavil orožnik. Preden sta prišla zdravnik in župnik, sta orožnika fante zaslišala in jih popisala.

Anžonov Francelj pa je moral z njima.

Ko so stopali molče skozi vas, je pričela Franceljnu očitati vest.

— Zakaj si šel v gostilno k Butku, zakaj?! Ne bilo bi treba tega. — Zakaj?! —

Francelj se je ozrl na nebo, kjer je plavala luna, fantovsko sonce. Zdaj se mu ni smehljalo, nego je Francelj v tistih črtah meseca bral roganje in očitaje:

Zakaj?

In to vprašanje mu je kljuvalo v glavi tudi zjutraj na vlaku, ko sta se z orožnikom peljala v mesto.

Z istim vlakom pa so tudi odpravili hudo oklanega Likebovega Naceta v mestno bolnišnico. (Dalje.)

Naša beseda

Ivan Kronovšek

— govoril dne 9. septembra 1934, na slavnostnem zborovanju »Tabora kmetске mladine« na Kongresnem trgu v Ljubljani.

Redko kdaj ima človek priliko, stopiti pred javnost s takim veseljem in s takim ponosom, kakor mi je to dano v tem trenutku, ko stopam pred Vas, dragi tovariši in tovarišice, da vas vse najiskrenejše pozdravim kot neustrašene borce za našo veliko, skupno kmetško idejo in to ob priliki, ko se ozi-ramo lahko nazaj v preteklost z velikim zadovoljstvom nad že izvršenim delom in polni upanja na še lepšo, našo bodočnost.

Kmetško delo je skromno, tiho in mirno; ne pozna zunanjšega hrupa in ne bleščečega sijaja. Kakor neka nevidna sila je naša srca nekaj zadržalo in ideja, naša kmetška ideja se je rodila in zajela vse naše mišljenje, ne urupno in glasno, ampak tiho in mirno. Le počasi je rasla nova sila v nas, počasi se je širila. Ni rasla hitro, kakor smreka v močvirju, da kmalu pogine od trohnobe, ampak počasi kakor hrast v skalovju, ki postaja vedno trši in močnejši, čim starejši je.

Moč in silo naše kmetške ideje predstavlja danes tukaj vaše veliko število: Ta manifestacija je izraz vaše notranje sile, borbenosti in odločnosti. Do danes nas širši svet ni poznal. Da, niti mi sami se nismo zavedali svoje moči. In vi pričate danes mogočno vsem: **kmetška mladina je tu, zbrana in organizirana, svesta si svoje moči in se ne umakne nikdar več. Mi vstajamo, mi se dvigamo in ne bomo mirovali prej, dokler se ne bo zavedal zadnji kmetški fant in zadnje kmetško dekle v zadnji gorski vasi, da je tudi on človek, enakopraven z vsemi drugimi.**

Mi ne poznamo preteklosti, katera je bila za nas zelo žalostna. Čez njo bomo napravili črn križ! Z zanosom in polni upanj pa hočemo gledati v bodočnost in delati za njo. Naše mišice so krepke, naši živci so trdni, naše mišljenje nepokvarjeno — to so glavni pogoji vsake zmage.

Prijetno je očem gledati pred seboj veliko množico. A še mnogo vzpodbudnejše, duha poživljajoče je gledati pred seboj množico zavednih ljudi, ki vedo, kaj hočejo! In vi to veste vsi, od prvega do zadnjega, in ker vemo, kdo smo in kaj hočemo in ker vidimo, koliko nas je že danes, in slutimo že vnaprej, koliko nas še bo, zato ne bomo nikdar klonili pred nobeno silo, ampak pojdemo svojo pot naprej! Danes vidimo vsi, da naše delo ni bilo zastoj, a to delo bo tem uspešnejše, čim več naš bo in čim vztrajnejši bomo! Kakor kmet ne odneha, dokler ne razvali najtrših skal in jih ne izpremeni v plodno zemljo, tako tudi mi ne bomo popustili in ne bomo odnehali.

Mi ne vodimo boja proti nasprotnikom, temveč hočemo z delom dokazati, da smo šele mi tisti, ki rušimo staro miselnost. Našemu kmetskemu človeku hočemo priboriti spoštovanje, kakršnega je zaslužil. Zaničevanemu kmetskemu delu hočemo priboriti čast! Kdo se je pred nami boril za to? Nihče! Smešili in zapostavljali so nas! Jemali so nam naše pravice. Pravice pa si ne pustimo deliti od nobenega! Jemljimo si jo sami, ker je naša! Zaslužnili so nas telesno in duševno! Mi smo to spoznali in se tem krivicam upiramo! Smo revolucionarji duha, preroditi hočemo kmetskega človeka, da bo duševno sproščen in da bo o sebi odločal sam! In vi, tovariši in tovarišice, imate to nalogo! Vaša je ta skrb in dolžnost! Pojdite na delo polni navdušenja in odgovornosti za sebe, za našo vas in našo državo.

Ali se zavedate, da tvorimo mi, kmetska mladina, večino naroda in države. Mi hočemo mir, ki je predpogoj življenja in razvoja! Kadar bi pa bili ogroženi, smo tudi mi tisti, ki bomo svojo zemljo branili do skrajnosti! In edino mi smo najkrepkejša garancija velike in močne Jugoslavije! In če smo mi tvorci in branilci svoje države, imamo tudi polno pravico, da si kujemo sami svojo usodo! Zato moramo izločiti iz našega javnega življenja vse, kar je škodljivega, vse kar je lažnjivega in pokvarjenega.

Naša ideja je tako zdrava in močna, da nas usposablja za popolno neodvisnost. Sami si hočemo voditi svojo organizacijo in odločno izjavljamo, da odklanjamo vsako varuštvo! In tistim, ki nam podtikajo, da smo last enega ali drugega, ali da smo komu na razpolago, povemo glasno in odločno: Ni, smo na prodaj, nikomur nečemo služiti — razen naši vasi, našemu narodu, kmetskemu pokretu in našemu pokrovitelju kralju Aleksandru!

Tovariši in tovarišice! Imejte vedno pred očmi svojo mlado in krepko telesno in duševno moč, ohranite vedno vedro čelo in neupogljiv pogum, čvrsto vero v nepremagljivost kmetske ideje, in zmagali bomo!

V tem trdnem upanju Vas pozdravljam vse, vas zavedne in že organizirane mlade borce, pa tudi vse one, ki bodo še sledili klicu naše velike kmetske ideje!

Tovariši in tovarišice! Vstajamo! Sonce sije! Na plan!

Tabor kmetske mladine

DESET LET KMETSKO-MLADINSKEGA GIBANJA

V življenju gibanja in organizacije, ki si je nadela zgodovinsko nalogo duhovnega, družabnega in socialno-gospodarskega preporoda naše vasi in sploh vsega življenja, je deset let neznatno razdobje. Z vsakim letom namreč prihajajo v gibanje in organizacijo mlade, nove sile, ki znova in znova dajejo zdravega in svežega poleta gibanju. Toda navada je, da ob takih prilikah damo svojemu delu še prav poseben povdarek s tem, da temeljito premotrimo izvršeno delo, skrbno pregledamo svoje vrste, možato ugotovimo vse nedostatke in samozavestno stopimo bodočnosti nasproti.

V dneh 8. in 9. septembra je naše kmetsko-mladinsko gibanje svečano proslavilo desetletnico svojega obstoja in dela za preporod naše vasi in kmetskega stanu. Odveč bi bilo obširno povdarjati, da ta desetletna proslava ni bila proslava posameznikov, temveč zaslužno priznanje skupnemu složnemu delu vsega članstva in celokupnega gibanja, priznanje za trudapolno, toda uspešno delo nas vseh, ki nas družijo ideja kmetskega duha in gibanja. To je bil svečan dan marljivih in neutrudnih vrst kmetskih fantov in deklet, ki jim ni za laskanje in hvalo, ne za diplome in svetle naslove, temveč le za nesebično kulturno in gospodarsko delo v prid kmetskemu človeku, narodu in naši narodni državi. Bila pa je to tudi veličastna manifestacija kmetske ideje, ki jo mladi kmetski rod oznanja širom domovine, in ki edina more ozdraviti današnje nezdrave družabne razmere.

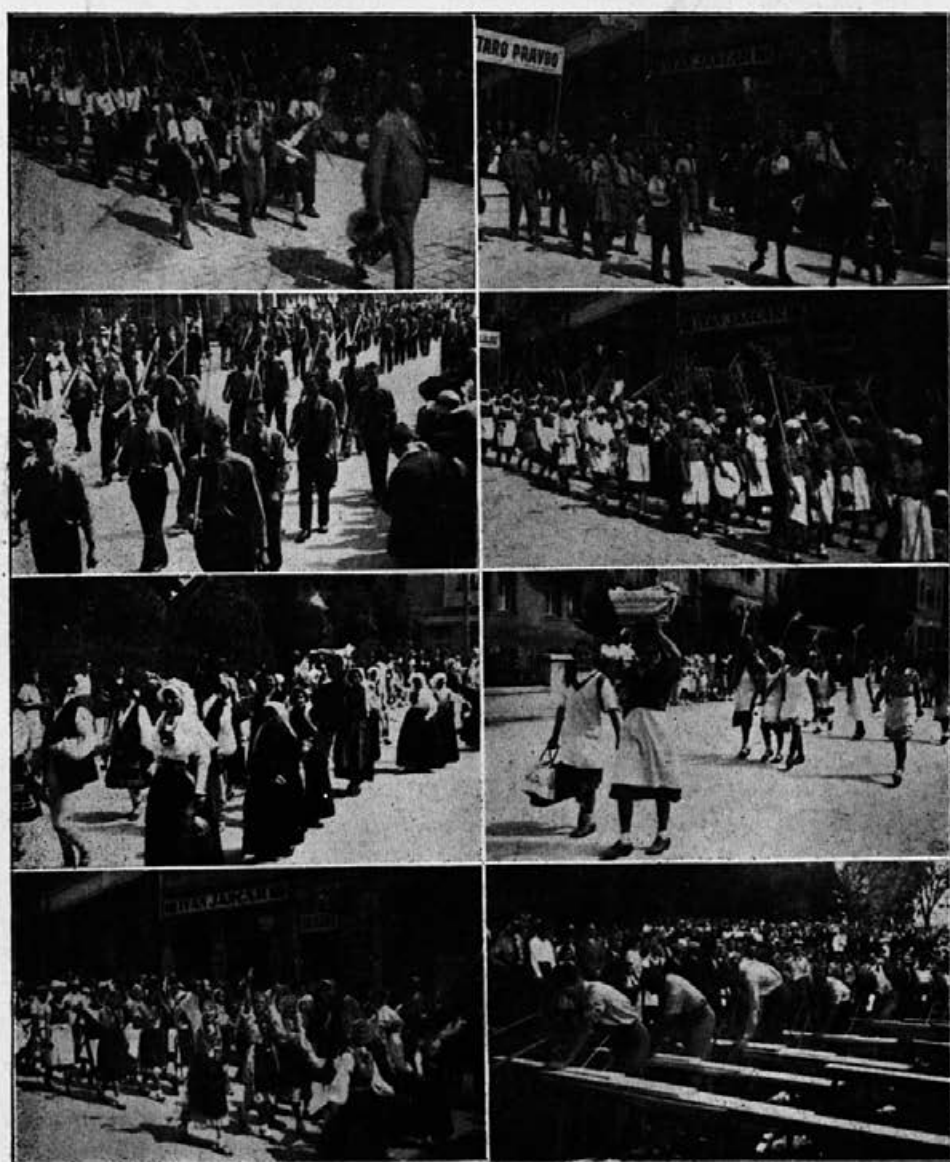
Iz vseh delov Slovenije so se zbrali v Ljubljani mnogoštevilni delegati »Društev kmetskih fantov in deklet«, korajžno so priukali fantje in dekleta, da v srcu in središču naše ožje domovine dokažejo svojo disciplino, neomajno slogo in trdno voljo do dela in napredka. Če je ob tej priliki naša javnost ošupla zrla v nov mlad kmetski rod, je to le dokaz, da sta kmetski fant in dekle v kratki dobi svojega gibanja in organizacije ustvarila dosti več kot si je kdo sploh utegnil misliti in želeči. Odkod vse to? Zakaj vse to? — je spraševala široka javnost, ki še zmiraj le s težavo verjame, da bi mogel poleg trdega kmetovanja kmetski človek tudi samostojno kulturno, prosvetno, družabno in gospodarsko ustvarjati. Vzgojen in izobražen parlament kmetske mladine in njenega gibanja, disciplinirani, odločni, samozavestni in korajžni fant in dekle sta brez besed odgovorila. Po desetletnem napornem delu moremo z zadoščenjem ugotoviti, da samostojno delo kmetske mladine resnično utira pot v novo dobo celokupnega našega narodnega življenja. Pred idejno silo, zdravjem, optimizmom, in borbenostjo mladega gibanja se rušijo stare oblike in napor in nov duh, nove oblike in napor gradijo temelje novega časa.

V tem znamenju je potekla tudi proslava desetletnice kmetsko-mladinskega gibanja.

Prihod delegatov v Ljubljano

Svečana dneva sta bila sicer 8. in 9. september, vendar so že 7. prispeli nekateri delegati iz oddaljenejših krajev, prišla pa sta ta dan tudi že zastopnika bratske češkoslovaške agrarne mladine tov. **Samo Šikura**, predsednik »Ustredni Jednote Slovenskeho rolniskeho dorostu« in podpredsednik Riške Jednote Republikanskeho Dorostu Československého Venkova« ter tovariš **Václav Sednický**, podpredsednik RJRD in zastopnik »Svaza slovanske agrarne mladine«.

Naslednjega dne zjutraj so prispeli z vlaki iz vseh smeri delegati »Društev kmetijskih fantov in deklet«, delegati večih društev Celjskega Pododbora so se pripeljali skupno s članstvom na par okrašenih tovornih avtomobilih.

*Tabor kmetijske mladine v sliki — Razne skupine v povorki
Spodaj na desni: Tekma v izdelovanju zabojev.*

Tajništvo »Zveze kmetijskih fantov in deklet«, kjer je nepretrgoma posloval prehranjevalno-prometni in stanovanjski odsek, je na mah oživel. Delegati in delegatkinje so bili radostno razpoloženi, se medsebojno seznanjevali, starejši tovariši si ob zopetnem svidenju tovariško segali v roke ter samozavestno sporočali kod predznailci, koliko tovarišev in tovarišic se pripravlja na

odhod na »Tabor kmetске mladine«, kjer bodo kot kosci, žanjice, grabljice, tesači itd. manifestirali za idejo gibanja in dokazali disciplino in strumnost organizacije. Čim so dospeli v Ljubljano vsi zastopniki društev, so iz tajništva, kjer so prejeli program Tabora ter vsa potrebna navodila glede stanovanja in prehrane, odšli v dvorano restavracije »Pri levu«, kamor je bila sklicana predkonferenca delegatov. Otvoritev predkonference se je nekoliko zakasnila, ker so si delegati mimogrede ogledali povorko slovanskih narodnih noš, katere čelo je tvorila naša kmetška konjenica. Gost špalir meščanstva je z zanimanjem občudoval krepke postave naših konjenikov, ki so bili oblečeni v zelene srajce, prvi pa je nosil trobojnico z deteljico.

Predkonferenca.

Predsednik **tov. Ivan Kronovšek** je otvoril s pozdravom sestanek ter povdaril, da ima letošnja predkonferenca le eno točko dnevnega reda, in sicer, da se določijo posamezne delovne komisije in izmed prisotnih delegatov izberejo v te komisije zastopniki društev kot člani komisij. Ker so tovariši in tovarišice brez podrobnih pojasnil uvideli važnost delovnih komisij, se je organizacija le-teh hitro izvedla. V komisije imenovani načelniki so nato določili kraj in čas zasedanja komisij, s čemer je bil dnevni red predkonference izčrpan.

Delo komisij.

Po kosilu v Delavskem domu so se sestale posamezne komisije. Načelniki so predložili program zasedanja, referirali o določenih vprašanjih, o katerih so potem delegati izčrpno razpravljali. Kot sad teh razprav so posamezne komisije sestavile predloge resolucij za redni občni zbor.

10. redni občni zbor

Kmalu po 3. uri, ko so komisije dovršile delo, je **tov. Ivan Kronovšek** otvoril številno obiskan redni občni zbor s tovariškim pozdravom vsem delegatom in članstvu ter predlagal, naj se pošlje pokrovitelju »Tabora kmetске mladine« naslednjo udanostno brzojavko:

Dvorna pisarna Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Beograd.

»Slovenska kmetška mladina, organizirana v Zvezi kmetških fantov in deklet v Ljubljani, pošilja s svojega 10. rednega občnega zbora ob proslavi 10-letnega delovanja svojemu kmetškemu vladarju in gospodarju izraze popolne udanosti in neizčrpne ljubezni. Naj živi kralj Aleksander in ves kraljevski dom!«

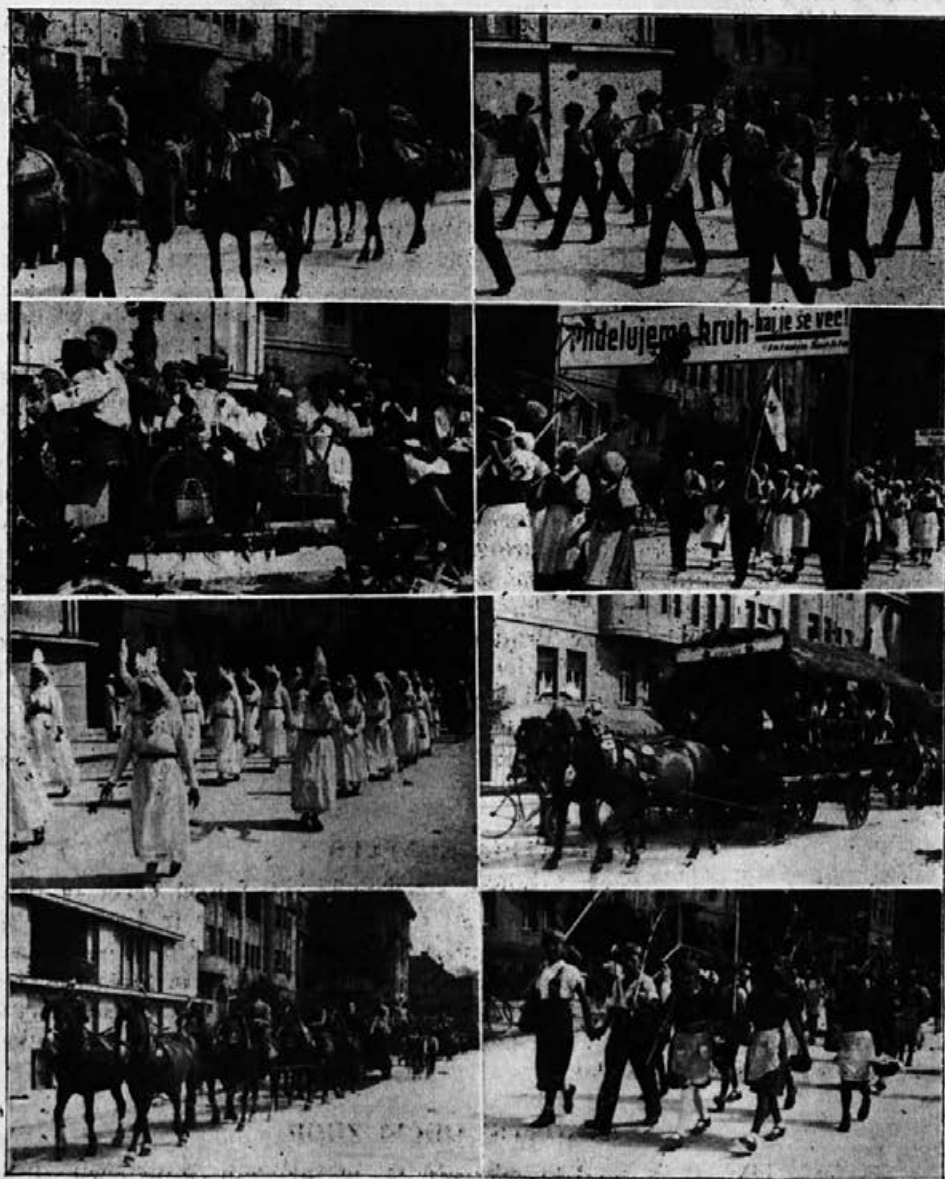
Brzojavka je bila soglasno sprejeta z viharim odobravanjem.

Spomnil se je preminulih sodelavcev, **tov. Janžeta Novaka** in njegove zveste družice **Marije** ter bivšega Zvezinega odbornika **Toneta Gerbca**, katerih spominu se je občni zbor oddolžil stoje in s slava vzkliki.

Zatem je podal **tov. predsednik** izčrpno poročilo o delovanju Zveze, v katerem je uvodoma označil načelno stališče našega pokreta do vseh pomembnih vprašanj ter orisal na splošno delovanje Zveze in društev. Burno pritrdjevanje je pričalo, da občni zbor soglaša o izvajanju **tov. predsednika**.

Sledilo je obširno poročilo tajnika **tov. Staneta Škrabarja**, iz katerega posnemamo, da se je delo Zveze vsled velikega porasta novih društev tako pomnožilo, da bi Zveza rabila že precejšen pisarniški aparat, da bi mogla zadostiti vsem zahtevam in nalogam. Dalje navaja tajniško poročilo podrobno statistiko, iz katere je razvidno, da so se v preteklem poslovnem letu ustano-

vili 3 novi Pododbori in 44 novih društev, da so vsa društva v tej dobi priredila 154 predavanj, 71 poučnih in drugih izletov, 9 dekliških in 9 fantovskih tečajev, 93 gledaliških predstav, 65 tekem v kmetem delu, 54 tekem v

Tabor kmetijske mladine v sliki → Razne skupine v povorki

šmucanju, plavanju, konjskih, kolesarskih in drugih. Poročilo omenja tudi prireditve Zveze same, med katerimi sta najpomembnejši oba dobro obiskana prosvetno-organizatorična tečaja za fante in dekleta. Vsa društva so tekom poslovne dobe brez izjeme zelo marljivo delovala, zlasti so posvečala največjo skrb prosvetni in strokovni izobrazbi svojega članstva.

Nato je podal blagajniško poročilo **tov. Bine Žagar**, ki je navedel, med drugim, da je znašal celokupni Zvezin finančni promet Din 184.686.95 in da izkazuje blagajna koncem poslovne dobe Din 1.019.25 prebitka.

Poročila o delovanju odsekov so podali načelniki, nakar se je razvila živahna debata.

O živahnem delu Pododborov so podali poročilo predsedniki, oziroma poslevodeči podpredsedniki, tako za novomeški **tov. Cvetko Zorko**, za ljubljanskega **tov. Stanko Tomšič**, za krškega **tov. Tine Horvatič**, za konjiškega **tov. Ivan Bezenšek**, za notranjskega **tov. Ivan Korošec**, za ptujskega **tov. Joško Tomažič** in za celjskega **tov. Ivan Košan**.

V imenu revizorskega odbora je predlagal **tov. Fran Trček** razrešnico s polivalo, ki je bila soglasno sprejeta.

Po rednih poročilih so načelniki posameznih delovnih komisij predložili občnemu zboru resolucije, ki so bile soglasno sprejete in katere priobčimo prihodnjič.

Občni zbor je nato soglasno izvolil za naslednjo poslovno dobo sledeče funkcionarje:

Predsednik: **Ivan Kronovšek** (Orla vas); I. podpredsednik: **Tine Janhar** (Žeje); II. podpredsednik: **Tine Horvatič** (Krška vas); III. podpredsednik: **Joško Tomažič** (Sv. Bolfenk pri Sred.); tajnik: **Stane Škrabar**; II. tajnik: **Tone Mišič**; blagajnik: **Matej Trček**; II. blagajnik: **Jakob Škrabar**; odborniki: **Pavle Marc**, kot načelnik socialno-gospodarskega odseka; ing. **Ivo Jelačin**, kot načelnik kmet.-strokovnega odseka; dr. **Srečko Goljar**, kot načelnik kulturnega odseka; dr. **Viktor Maček**, kot načelnik kmetско sportnega odseka; **Iva Bergantova**, kot načelnica ženskega odseka; **Stanko Tomšič**, kot načelnik zunanje-polit. odseka; zastopnik ak. agr. kluba Njiva, kot načelnik dijaškega odseka; **Jože Bradač**, **Jože Blaž**; nadzorstvo: **Fran Trček**, **Milan Mravlje** in **Janko Vičič**. Za delegata Zveze v »Svazu slovanske agrarne mladine« **tov. France Gerželj** in kot namestnik **tov. ing. Ivo Jelačin**.

Pri zadnji točki dnevnega reda je občni zbor sprejel nekatere sklepe, nakar je predsednik **tov. Ivan Kronovšek** zaključil redni občni zbor s pozivom k še uspešnejšemu delu.

PRIJATELJSKI VEČER

Zvečer je Zveza priredila v hotelu »Bellevue« prijateljski večer. V prostorni dvorani so se zbrali vsi delegati v družbi tovarišev iz Ljubljane in obeh zastopnikov češkoslovaškega mladinskega gibanja. Ob zvokih harmonike se je oglasila pesem in vriskanje ter splošno rajanje in topla domačnost. Vse je pa bilo le bežen trenutek v nizu resnega dela. Neizprosni načelnik stanovanjskega odseka **tov. Dolfe Schauer** je te radostne trenutke zaključil s pozivom k počitku.

SLAVNOSTNI OBČNI ZBOR

Za širšo javnost in predstavnike oblasti in različnih organizacij se je naslednjega dne vršil slavnostni občni zbor. Reprezentativna dvorana ljubljanskega OUZD je bila za to priliko okusno okrašena. V sredi je bila ozaljšana govorniška miza, na desni kip Nj. Vel. kralja, na levi kip Matije Gubca, ob obeh kipih je stala častna straža kosca in žanjice s koso in srpom, ob govorniški mizi pa je stal Zvezin praporščak z razvitim praporom. Sicer prostorna dvorana ni mogla sprejeti niti tretjine delegatov in gostov.

Slavnostni občni zbor je otvoril predsednik **tov. Ivan Kronovšek** in pozdravil zastopnika Nj. Vel. kralja, podpolkovnika gosp. **Kneza**. Godba je

zaigrala državno himno in številni navzoči so priredili navdušene in viharne ovacije kralju, ki je pokazal svoje simpatije tudi do kmetsko-mladinskega pokreta s tem, da je blagovolil prevzeti pokroviteljstvo nad vso našo proslavo 10-letnice.

Nato je pozdravil predsednik bana **dr. Draga Marušiča**, kateremu je priredila kmetska mladina navdušene in viharne ovacije, nato zastopnika divizionarja generala **Jovanoviča**, ministra n. r. **Ivana Puclja**, župana **dr. Puca**, senatorja **Hribarja**, **dr. Rožiča** in **Rajarja**, narodne poslance **Komana**, **Mravljeta**, **Gajška** in **Dermelja**, zastopnika **Svaza slovanske agrarne mladine v Pragi** **Vaclava Lednickega**, zastopnika združene češkoslovaške agrarne mladine **Sama Šikuro**, podstarosto **SKJ Gangla**, zastopnika univerze prof. **dr. Ozvalda**, načelnika prosvetnega oddelka prof. **Breznika**, zastopnika **JUU And. Škulja**, zastopnika **Zveze slovenskih zadrug**, zastopnike **Kmetijske družbe**, **Zveze slovenskih kmetov**, **Zveze slovenskih agrarnih interesentov**, **konzorcija Kmetkega lista**, podžupana prof. **Jarca**, zastopnika **Županske zveze** itd. Zatem je prečital predsednik pozdravne brzojavke ministra **dr. Novaka**, **Češkoslovaške agr. stranke**, **Svaza slovanske agrarne mladine**, **Bolgarske kmetke mladine**, **Poljskih kmet. mladinskih udruženj** in **Zveze ruske zemljedelske mladine v tujini** ter pozdrave mnogih odličnih predstavnikov.

Po pozdravih je podal historijat o desetletnici kmetsko-mladinskega gibanja tovariš **France Gerželj**, čigar govor priobčimo prihodnjič pod naslovom »Preporod naše vasi«. Za njim je govoril viharo aklamiran ban **dr. Drago Marušič**, ki je povdaril, da je proslava pomembna zato, ker je posvečena tistemu stanu, ki je hranitelj in branitelj države, tisti mladini, ki ima trdno voljo ustvarjati boljše pogoje za kmetsko bodočnost. V imenu mesta Ljubljane je pozdravil župan **dr. Dinko Puc**. Minister n. r. **Ivan Pucelj** je obnavljal spomine na začetke kmetsko-mladinskega gibanja, ki niso bili ravno rožnati, pa je vendar le zmagala odločna kmetska volja. Zastopnik **SKJ Engelbert Gangl**, je v daljšem poetično-bodrilnem govoru z zadovoljstvom ugotavljal lepo sožitje kmetsko-mladinskega gibanja s **SKJ**. Za tem je govoril zastopnik **Svaza slovanske agrarne mladine** tov. **Václav Lednický**, senator **g. Hribar**, prof. **dr. Ozvald**, in predsednik **Zveze slovenskih kmetov** nar. posl. **Albin Koman**. Vsi govorniki so bili deležni navdušenih ovacij.

Pozivu predsednika, da vsi vzkliknejo **Nj. Vel. kralju** in kraljevskemu domu, so se vsi zborovalci odzvali z navdušenimi ovacijami, nakar je bil slavnostni občni zbor zaključen s kmetsko himno »Zeleni prapor«, ki jo je zaigrala godba »Zarja«. Ves potek slavnostnega občnega zbora je prenašal ljubljanski radio in s tem omogočil, da so prisostovali tej pomembni svečanosti vsi mladinski pokretaši in javnost širom domovine.

Veličastna manifestacijska povorka.

Kmalu po deveti uri dopoldne so se začele zbirati na Napoleonovem in Novem trgu pestre skupine, vozovi, koleslji, kosci, grabljice, mali kosci in male grabljice itd. Tu in po vseh sosednjih ulicah so nosili kmetski fantje in dekleta v Ljubljano mladostno navdušenje, vrisk, petje in vonj zemlje. Ljubljana se je spremenila v taborišče vojske Matije Gubca. Vsepovsod so se že davno pred povorko lesketale v soncu kose in srpi, po vsem mestu so vzbujale pozornost zelene srajce in kravate ter enotni deklški kroji z zavijačami — vse je hitelo na zbirališče povorke, ki so jo številni reditelji z vodjo povorke tov. **Stankom Tomšičem** vzorno uredili.

Ob napovedanem času je povorka krenila po Rimski cesti proti banski palači, kjer je defilirala mimo na balkonu se nahajajočega zastopnika Nj. Vel. kralja, bana **dr. Marušiča** in vseh drugih omenjenih častnih gostov, ki so jim bile prirejene navdušene ovacije, zlasti kralju in banu. Z istega mesta sta vršila reportažo pred mikrofonom radijske oddajne postaje tov. **Dolfe Schauer** in **dr. Riko Fux**. Na čelu povorke je bila kmetska konjenica z okrašenimi konji. Sledila je armada kolesarjev z enotnimi zastavicami (štiripe-resna deteljica). Tudi kolesa so bila lepo okrašena. Na iskrem konju je jezdil tov. **Lojze Avsec** z zelenim Zvezinim praporom. Največ prisrčnosti in ljubkosti pa je impozantna povorka vzbujala z nad 600 malimi kosci in malimi grabljicami, ki so v ljubkih narodnih nošah ali njim prilagojenih oblekah ter z lesenimi malimi kosami in malimi grabljami, s cekarji in culicami v

Franež Gerželj.

V jeseni...

rokah, žvahno in strumno korakali, veselo prepevali in vzklikali pod vodstvom svojih požrtvovalnih voditeljev. Na čelu fantov in deklet so nesli zastopniki DKFD Beričevo krasen simboličen venec iz rumenega klasja z napisom: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh...«. Pomemben izraz borbenosti kmetско mladinskega gibanja je bil izredno povdarjen v onem delu povorke, ki so jo tvorili fantje predstavljajoč kosce, tesače, mlatiče in s številnim drugim kmetским orodjem, s katerim pridelujejo kruh za sebe in za druge... Sledile so članice naših društev (627!) z grabljami, srpi, motikami itd. z veselo pesmijo na ustnih in rdečimi naglji na prsih. Povorka članic je vzbujala posebno pozornost vsled pestrih dečev; članice so imele sicer enoten kroj — dečvo in zavijačo — ločil si pa posamežna društva po barvi

dečve, Mogočna armada kmetских fantov v zelenih srajcah (665!) je s kosami, cepci vilami, plankaçami in drugim kmetским orodjem — znamenjem vsakdanjega trdega dela — odločno in samozavestno korakala v četverstopih ter tako dokazovala, da je organizirana kmetška mladina disciplinirana in vsekdar pripravljena braniti svojo kmetško idejo in načela, kot tudi naše svete državne meje. — Kreпки fantje so nosili v povorki 12 velikih napisov, s katerimi so manifestirali nekatere najvažnejše točke kmetško-mladinskega programa. Kakor: »Vas je vas in brez nje ni ničesar... Nj. Vel. kralj Aleksander I.«, »V boj za staro pravdo!... Matija Gubec«, »Kmet je narod!... ban dr. Drago Marušić«, »Pridelujemo kruh — kaj je še več?!... Antonin Švehla«, »V borbi je naša čast, naš spas, v borbi je smisel življenja... Aleksander Stambolijski«, »Samo kmetška vas more preroditi človeštvo... Ivan Pucelj«, »Vera u Boga i seljačka sloga... Stjepan Radić«, »Brez blagostanja kmetškega in delavskega doma ni kulture in napredka... Janže Novak«, »Hočemo vnovčevanje pridelkov po zadrugah!«, »Zahtevamo moderen za-

Najmlajši udeleženci - grabljici v povorki

družni zakon!«, »Nujno zahtevamo kmetijsko zbornico!«, »Vas je vir morale, zdravja in blagostanja«.

Barvitost povorke so povečale tudi skupine krasnih narodnih noš, tako gorenjske, primorske, istrijske, belokranjske in druge s svojimi lastnimi godbami.

Drugi del te živopišne povorke je tvorilo 68 voz, ki so jih doma kmetški fantje priredili tako, da so predstavljali posamezna kmetška dela, dekleta pa so jih z vso skrbjo in ljubeznijo lepo okrasila z venci, cvetjem in zastavicami. Na 11 kolesjih je bila podana kmetška svatba z ženinom in nevesto s številnimi svati. Ni bil ta del povorke mrtva panorama, bilo je pravo iskreno življenje. Na vozech so ličkali koruzo, meli proso, žagali drva, čebe-

larji negovali čebele, sejali, predli, kovači kovali razbeljeno železo, mlekarice predelovale mleko v maslo, sejalec sejal, kosec kosil, mlinarji meli kašo v stopah, perice prale perilo, sadjarji cepili drevesca, orači orali, zeljarji ribali zelje, mlatili žito na ogromnem osmerovprežnem vozu, tkalci tkali domače platno na statvah, kosili in želi so na vozeh, okopavali in pleli, terice trle lan, pletli koše in izdelavali slamnike, klepali kose, peljali seno, skratka ni ga kmetškega dela ali opravka, ki ne bi bil simbolično prikazan v gibanju. In kot je v resničnem in trdem kmetškem delu, kadar je najnapornejše, ti fant zraven vriska od notranjega zadovoljstva in dekle prepeva tudi tedaj, ko ji vroče in pripekajoče sonce suši potne srage z mehkega lica.

Priznati je treba, da so bile posamezne skupine tako vzorno in lepo prirejene, da bi zaslužile vsaj skromno pohvalo s tem, da jih poimensko navedemo, pravtako društva in voditelje, kar pa nam ne dopušča tesno odmerjen prostor.

Vsa povorka je bila ena sama veličastna pesem in vrisk mladosti, en sam mogočen vrisk kmetške mladine. Vsa Ljubljana je poslušala to pesem, gledala z zanimanjem manifestacijsko povorko, jo navdušeno pozdravljala, ji prirejala povsod gost špalir in jo obsipala s cvetjem.

Ljudje so se čudili, kje se je vzelo toliko kmetške mladine, kdaj se je okrasila in organizirala tako disciplinirano, odkod njena odločna zavednost itd. Povsod je bilo slišati samo pohvalne opazke, češ ta mladina je pač zdrava, ima neupogljivo voljo, ta je na mogočnem pohodu... In zdrave ideje ima... In ko bi ljudje tudi vedeli, da na tisoče in tisoče organiziranih kmetških fantov in deklet istočasno s težkim srcem, ker so jim neugodne gospodarske razmere onemogočile udeležbo, posluša na radijskih aparatih doma, pri vaškem učitelju ali kje drugje, ves potek Tabora kmetške mladine v Ljubljani in v duhu tudi manifestira s tovariši in tovarišicami v povorki za mogočno, nezlomljivo kmetško mladinsko idejo, ko bi ljudje to vedeli in videli v dušo vsem tisočem te nepokvarjene in moralno visoko stoječe kmetške mladine, tedaj bi jo upoštevali in s spoštovanjem zrlji nanjo in na našo vas.

Po vsem mestu je povorka, v kateri je igralo 5 društvenih godb in ljubljanska godba »Zarja«, vzbujala mnogo pozornosti. Pred mestnim magistratom se je pohod za trenutek ustavil: godba je zaigrala državno himno in odbornik Zveze tov. **Stanko Tomšič** je v spremstvu položil na spomenik kralja Petra krasen venec z jugoslovansko trobojnico in trakom zelene barve, barve našega kmetško-mladinskega pokreta.

Kmetško mladinsko zborovanje.

Še predno se je povorka po Vegovi ulici približala Kongresnemu trgu, so se zbrali na slavnostni tribuni nasproti univerze častni gostje, vsi, ki so tudi dopoldne prisostvovali slavnemu občnemu zboru. Ogromne množice ljudi so zasedle vse prostore okoli trga. Ko je povorka dospela in defilirala mimo tribune, se je zopet moral ginjeni g. ban **dr. Dr. Marušič** zahvaljevati za iskrene ovacije in za cvetje, s katerim so ga dekleta obsula. Ko je privozil na trg zadnji voz, je zadonel po zvočnikih ojačen glas predsednika tov. **Ivana Kronovška**, katerega govor prinašamo na drugem mestu pod naslovom »Naša beseda«.

Za njim je govoril ban **dr. Drago Marušič** povdarjajoč, da vsebuje kmetški stan vsa svojstva naroda in da je prav za prav kmet narod sam. Iz kmeta so izšli vsi drugi stanovi, kakor veje iz mogočnega debla. Zato ni življenja

vejam, ako ni zdravo deblo. Tega se danes zavedajo vsi, zato pa tudi prva skrb vseh javnih delavcev velja kmetu in njegovemu stanu. — Na mnogih mestih je kmetijska mladina bana z viharimi vzkliki prekinjala in mu navdušeno pritrdjevala. — Kot predstavnik mesta je pozdravil z lepimi besedami ljubljanski župan in načelnik g. **dr. Dinko Puc**, za njim pa znani prijatelj kmetijske mladine, št. Jakobski župnik g. **Janko Barle**, ki ga je armada kmetijske mladine burno aklamirala. Končno je še v temperamentnem govoru sporočil pozdrave vse češkoslovaške kmetijske mladine tov. **Samuel Šikura**, nakar je predsednik tov. **Ivan Kronovšek** zaključil zborovanje in se je povorka podala po mestu na veselični prostor.

Popoldanske prireditve.

Popoldanski program je bil posvečen raznim tekmam v kmetiskem delu, ki so privabile na prelep prostor »Pod Cekinovim gradom« številne množice prijateljev kmetijske mladine. Vršili sta se poleg drugih glavni tekmi, in sicer tekma tesačev in tekma v izdelovanju zabojev, ki jo je priredilo agilno Društvo iz lške vasi. Izid tekme tesačev je bil sledeč:

I. mesto tov. **Šušteršič Franc** (Birčna vas), II. mesto tov. **Ivan Likovič** (Želimlje), III. mesto tov. **Janez Kumše** (Tomišelj).

Tekma v izdelovanju zabojev pa naslednji:

I. **Anton Žagar**, II. **Jože Japelj** in III. **Janez Japelj**.

Po tekmah v kmetiskem delu se je razvila prijetna domača zabava, ki je bila vseskozi na dostojni višini ter radostno zaključila mogočni Tabor kmetijske mladine.

Ves Tabor kmetijske mladine je bil en sam mogočen izraz veličastnosti kmetjsko-mladinske ideje ter najsvetlejši primer požrtvovalnosti kmetjskega fanta in dekleta. Kljub težkim gospodarskim prilikam naše vasi, ko mnogokje ni sredstev za najpotrebnejše, sta si kmetjski fant in dekle takorekoč odtrgala od ust, da sta mogla na svojo manifestacijo v Ljubljano. Ker matična organizacija ne razpolaga s potrebnimi sredstvi, je preskrbela čim cenejšo prehrano in prenočišča, a še to si je moral vsakdo sam plačati. Uvidevajoč skromen gmoten položaj matične organizacije, so se vsi udeleženci zadovoljili s skromnim udobjem, ki jim ga je mogla nuditi organizacija.

Onemele so naše kmetjsko-mladinske vrste in v neizmerni boli šepečejo poslednje naročilo umirajočega Vladarja: »Čuvajmo Jugoslavijo!«, ki nam je v tem prebriskem trenutku tolažba in neizčrpen vir optimizma za svetlo bodočnost naše narodne države.

Njega, ki nam je tolikokrat dejal: »Vas je vas in brez nje ni ničesar!«, ni več med nami: podla in zavistna sila, ki jim je trn v očeh in jih plaši razcvit in napredek naše domovine, so zločinsko ugasnile zemsko pot našega Viteškega Vladarja, prvega vseh borcev za svobodo jugoslovanskega naroda in jugoslovanske zemlje. »Zemlja je božja in tistega, ki jo obdeluje!« je tista nezrušljiva vez in spojitev našega modrega vladarja s kmetjskim človekom v sintezo narodnega in gospodarskega bistva.

Ni ga v zgodovini vseh dob vladarja, ki bi ga mogli s tolikim ponosom in ljubeznijo imenovati narodnega-kmetjskega vladarja, kakor smo to dan za dnem mislili, čutili in rekli našemu Viteškemu Vladarju, ki je bil po svojem duhu, delu in življenju nenehoma spojen s kmetjskim jugoslovanskim narodom.

Sveta žrtev našega vladarja za njegov narod in državo bo kot luč žarela v srcih kmetjske mladine in na praporih kmetjsko mladinskega gibanja, ki ne bo zatajilo posebnega naročila: »Čuvajmo Jugoslavijo«, temveč bo do zadnje kaplje krvi čuvala to sveto oporoko.

Slava Kralju, — Mučeniku!

Živel Kralj Peter II.!

Zveza kmetjskih fantov in deklet v Ljubljani.

V POČASČENJE SPOMINA VITEŠKEGA KRALJA-ZEDINITELJA.

Zvezini sklepi.

V soboto, dne 13. t. m. je imel izvršilni odbor Zveze žalno sejo v spomin blagopokojnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Seje so se udeležili vsi odborniki.

Po spominskem govoru predsednika tov. Kronovška se je sklenilo naročiti vsem tovariškim društvom, vsem tovarišem in tovarišicam, sledeče:

1. Vsak član in članica naj v znak žalovanja nosi društveni znak — štiriperesno deteljico ovito v črno kopreno (flor) in sicer ves čas globoke žalosti, do 21. novembra 1934.

2. Vsako društvo naj priredi v času globoke žalosti spominsko svečanost v svojem okolišu, na katero je povabiti poleg članov tudi vse ostalo prebivalstvo.

3. V društvenih prostorih je namestiti s črnim ovito sliko blagopokojnega Viteškega kralja.

4. Zveza pošlje v svojem in v imenu vseh tovariških društev na pogreb 6 člansko delegacijo s praporom, pod vodstvom predsednika tov. I. Kronovška.

5. Društva naj se ravna točno po okrožnici, tako glede spominske svečanosti, opustitve vseh prireditev in v pogledu žalovanja sploh.

Na svoji žalni seji za blagopokojnim Kraljem-Mučenikom je Zveza z naslednjo brzojavko izrazila sožalje:

»Ministru Dvora Njegovega Veličanstva Kralja Beograd.«

Svečana žalna seja organizirane slovenske kmet. ske mladine z globoko žalostjo objokuje smrt Svojega Pokrovitelja in Zaščitnika vasi, Viteškega Kralja Zedinitelja Aleksandra I.

»Zveza kmet. fantov in deklet v Ljubljani.«

* * *

Če želite?

1. Kako pridemo najceneje do čistih štajerskih kokoši?

2. Kje naj sejemo umetna travnišča?

3. Kaj je regentstvo ali namestništvo?

4. Kakšne pravne pomočke ima nujni dedič, ako je bil popolnoma prezrt?

5. Kateri veliki slovenski mož se je rodil pred 100 leti?

Odgovori na vprašanja, stavljeni v zadnji številki »Grude«:

1. Molznost krav je odvisna od najrazličnejših okoliščin in se zato ne more navesti povsod veljavnih števil. Poznavalci naših kmetijskih prilik cenijo povprečno molznost vseh krav v dravski banovini na okoli 1200 litrov na leto. Točne podatke imamo seveda samo od onih molznic, ki so vpisane v rodovne knjige naših selekcijskih edinic in so tam pod stalno molzno kontrolo. To so seveda krave nadpovprečne kakovosti, last razumnejših gospodarjev. Takih krav je bilo v letu 1932. 1825. Njihova povprečna molznost pa je dosegla 2049 litrov mleka. Najvišja je bila

5070 l, najnižja pa 417 l. Po pasmah ni prevelikih razlik. Najmanj izkazuje svetlolisasta živina, namreč 1924 l, a največ dolenska sivorjava in sicer 2255 l.

Ing. W.

2. Naši kmetovalci že sejejo umetna travnišča zlasti v kranjskem in ljubljanskem srezu, pa tudi drugod. Najmanj 100 ha umetnih travnišč so letos na novo zasejali v dravski banovini.

Ing. S.

3. Razlika med zakonom in uredbo ni toliko vsebinska, kot pa obična. Tudi uredba lahko vsebuje prav tako obvezne predpise kot zakon n. pr. uredba o zaščiti kmetov, ki namesto zakona ureja odnose kmetov napram njihovim upnikom. Glavna razlika je - kot že omenjeno - v načinu, kako nastane. Da postane zakonski predlog zakon je potrebna dolga pot, o kateri smo govorili v zadnji številki. Mnogo enostavnejše pa je pri uredbi, ki jo na podlagi pooblastila izda resorni minister ter jo ministrski svet usvoji in obnaručuje; s tem pa že postane obvezna, ne da bi jo moralo narodno predstavništvo ali kralj odobriti.

4. Nujni dedič, ki je bil razdedinjen brez pogojev, sme terjati polni dolžni delež, ki mu gre; ako pa je bil prikrajšan v čistem znesku dolžnega deleža, njegova dopolnitev.

5. Rezultat enquete sporočim ob drugi priliki.

Urednik.

Zapiski

KMETIJSKA MATICA V SVOJEM
DESETEM LETU.

Naše kmet. ljudstvo je že pred vojno, zlasti pa še po vojni od leta do leta bolj občutno pogrešalo knjižno družbo, ki bi mu za nizko ceno nudila po duhu, vsebini in obliki res pravo kmet.

sko čtivo. Uvidelo je, da knjige, ki jih izdajajo meščanske založbe, služijo predvsem zabavi, kvečjemu še splošni izobrazbi, da mu pa ne nudijo tega, kar naš kmet. človek najbolj potrebuje: pouka, kako gospodariti na kmetiji, da se bo moglo živeti; pouka, kako urejati gospodarske in socialne razmere na vasi, da se bo izboljšalo vaško življenje; pouka, kako ščititi interese našega kmetovalca in baltarja v času, ko ga drugi stanovi nevedčega in neorganiziranega izkoriščajo.

To spoznanje je rodilo pred dobrimi desetimi leti KMETIJSKO TISKOVNO ZADRUGO v Ljubljani, ki je prevzela nelahko nalogo, biti matična organizacija našemu kmetiskemu tisku. To svojo nalogo izvršujejo med drugim z izdajanjem redne vsakoletne edicije »KMETIJSKE MATICE«, katere člani-naročniki prejmejo za skromno članarino Din 20.— po 4 knjige na leto: koledar za naslednje leto, dve kmetijsko-strokovni knjigi in lepo kmetško povest.

Letos praznuje Kmetijska matica desetletnico: desetič pošlje v naše vasi svojim številnim članom zbirko zanje prekoristnih knjig. Poleg koledarja za leto 1935 in poleg lepe domače povesti, ki bo prav vsakega svojega bralca s svojo napetostjo in resnično vsebino vezala od prve do zadnje vrste, prejmejo člani Kmetijske matice tudi dve poučni kmetijsko-strokovni knjigi: knjigo inž. Petkovška »Organizacija in uprava kmetije«, ki je namenjena v prvi vrsti kmetiski mladini in mladim kmetiskim gospodarjem. Razdeljena v 4 poglavja razpravlja knjiga o pregledu kmetije kot gospodarske enote, o organizaciji in vodstvu kmetijskega obrata, o kmetijskem knjigovodstvenem poslovanju (z vzorci kmetijskega knjigovodstva), a v zadnjem poglavju nam podaja sliko gospodarskega stanja na deželi in navaja naloge kmetijske mladine. — Kot četrta knjiga izide inž. Wenka: »Kmetijsko kokošarstvo«, nauk, kako je treba urediti kokošarstvo na naših kmetijah da bomo imeli od njega čimveč koristi. Značilna poteza te knjige je baš njena prilagoditev razmeram naše kmetije, medtem ko je kazala dosedanja dela o kokošarstvu mnogo premalo upoštevanja posebnih prilik na naših malih kmetijah.

Kmetijska matica je edina književna družba slovenskega kmeta. Zato je naša dolžnost, da poskrbimo, da ne bo slovenske kmetске hiše, ki bi ne bila članica Kmetijske matice. Pa tudi zavednega kmetijskega fanta in dekleta ne sme biti med nami, ki bi se ne bila poslužila te naše izborne pismene kmetijskonadaljevalne šole. Zato brez odlašanja: Naroči Kmetijsko matico!

VELIKA ZADRUŽNA MANIFESTACIJA.

Dne 27. septembra t. l. se je vršila v Beogradu proslava 40-letnice ustanovitve prve zadruga v Srbiji. Proslava je po svojem obsegu in veličastnosti presegla vsa pričakovanja. Ogromno število srbskih zadrugarjev — članov srbskih kmetijskih zadrug — je prišlo od daleč in blizu v Beograd.

Iz bližnje okolice Beograda so prišli zadrugarji peš in na vozeh, iz oddaljenejših krajev pa so dopotovali z vlaki. Udeležba je bila tako velika, da so morali uvesti sedem posebnih vlakov. Udeležencev je bilo nad 25.000. Seveda so bile na tej ogromni zadrugi manifestaciji zastopane tudi vse ostale zadrugne organizacije Jugoslavije. Zvezo slovenskih zadrug je zastopal njen ravnatelj g. Trček Fran. In ravno vsa ta številna udeležba zadrugarjev iz vseh krajev države — in to samo zastopnikov starega *svobodnega* zadrugištva, — je dala tej edinstveni prireditvi obeležje jugoslovanske kmetске zadrugne solidarnosti. Tudi inozemstvo je bilo častno zastopano na tej proslavi, predvsem Bolgari, Čehoslovaki in Rumuni, ki so poslali močna zastopsrva.

Najgloblji vtis je napravila na vse udeležence *zaobljuba*, ki so jo položili na zborovanju zbrani zadrugarji. *Zaobljuba*, ki so jo prisotni stoje izrekli, se glasi:

»Pred Bogom in pred svojo vestjo se zaobljubljamo, da hočemo biti vedno zvesti kralju in domovini, da hočemo odločno in vedno čuvati zadrugne ideale, braniti edinstvo svobodnega zadrugištva in se boriti za kmetijsko zadrugištvo, kmetijsko zedinjenje v vsej Jugoslaviji. Tako nam Bog pomagaj!«

Izmed številnih govorov omenjamo samo govor ing. Voje Djordjeviča, ki je na koncu rekel, da izgraditev gospodarskega načrta s sodelovanjem zadrugištva lahko prepreči posledice gospodarske krize, ki utegnejo biti sicer hujše kakor so bile one, od svetovne vojne.

Tudi mi, organizirana kmetška mladina častitamo srbskemu kmetijskemu zadrugištvu in njenim izkušenim voditeljem v svesti si — kakor je tudi povdaryl minister g. dr. Kojič —, da je zadrugištvo najvažnejši in najkoristnejši pokret za razvoj narodne kulture in blagostanja, saj vzgaja človeka, goji solidarnost, zatira živalsko sebičnost s tem, da delajo ljudje v zadrugi vsi za enega in eden za vse.

Nam, zavedni kmetški mladini, pa mora biti ta veličastna manifestacija samo nova vzpodbuda za vstrajnejše in resnejše delo po naših zadrugah.

OBISK BOLGARSKIH ZADRUGARJEV. V prvi polovici tega meseca je skupina bolgarskih zadrugarjev, ki se je udeležila veličastne zadrugne manifestacije v Beogradu, posetila tudi naše kraje z željo, da se predvsem seznani z našim zadrugištvom. Skupino je vodil znani kmetški de-

lavec univerzitetni profesor g. dr. Dikov. Slovenski zadrugarji so došlim gostom priredili pri srčen sprejem in se tudi pobrigali, da so za časa njihovega bivanja pri nas počutili čim udobnejše in prijetnejše. Gostje so si ogledali predvsem zadružne ustanove v Ljubljani, posetili so pa tudi Gorenjsko, ki jo niso mogli prehvaliti. Sploh so se bolgarski bratje zelo laskavo izrazili o nas in našem zadružništvu ter krajih in končno izrazili željo, da bi jih tudi mi čimprej posetili na njihovi rodni grudi.

ZADRUŽNA ŠOLA. Tudi letos je bila otvorjena sredi tega meseca zadružna šola v Ljubljani. Z veseljem ugotavljamo, da je zanimanje za to potrebno ustanovo zelo naraslo, kar priča ravno zelo veliko število prošelj za sprejem. To zanimanje je najboljši dokaz, da se kmetška mladina dobro zaveda kakšno velevažno vlogo igra v našem gospodarskem življenju zadružništvo, ki je edino v stanu gospodarsko osvoboditi našega kmeta in ga napraviti za resničnega gospodarja.

BORBA POLJSKIH KMETOV ZA SVOJE PRAVICE

29. in 30. septembra t. l. se je vršil v Varšavi na Poljskem izredni občni zbor kmetške stranke, ki je v najstrožji opoziciji napram sedanjemu režimu maršala Pilsudskega. Najvažnejši njegovi sklepi so:

1. Odstop dosedanjega predsednika kmetške stranke, bivšega predsednika poljske vlade Witoša se ne vzame na znanje, temveč se ga ponovno iz-

voli za predsednika kmetškega pokreta na Poljskem, čeprav se je moral pred obsodbo sedanjega režima zateči v inozemstvo.

2. Zbor obsoja delovanje dr. Wrone, ki se je hotel udinjati sedanjemu protikmetškemu režimu. in izjavlja, da je delovanje imenovanega v nasprotju z javno moralo in škodljivo za celotnost kmetškega pokreta.

3. Kmetška stranka stoji dosledno na stališču demokracije in odklanja vsako diktaturo, ker leta nasprotuje koristim kmetškega ljudstva in naroda.

4. Kmetška stranka odklanja novi načrt ustave, kakršnega je sprejel sedanji režim, ter izjavlja, da ima pravico spreminjati ustavo samo novi parlament, ki bi se izvolil v svobodnih in poštenih volitvah.

5. Kmetška stranka obsoja zunanjo politiko sedanjega režima pod vodstvom ministra Becka in zahteva ojačenje prijateljstva in sodelovanja s Francijo ter vsemi sosednjimi državami, zlasti še z bratsko Čehoslovaško.

6. Kmetška stranka izjavlja, da se bo tudi v bodoče neustrašeno borila proti sedanjemu poljskemu režimu, ker je ta njena borba, borba za bodočnost Poljske, za moč in silo poljske države.

Značilno je, da so se na tem zborovanju, ki se je tako odločno postavilo na branik pravic poljskega kmetškega naroda, posebno vidno uveljavili zastopniki mlade generacije, kar vsi listi izrečno povdarjajo.

vživeti v moj neprijeten položaj in gotovo bodo drugače presojali položaj in tudi — mene.

Oktoberko številko sem hotel posvetiti delu in življenju prijatelja dr. Janžeta Novaka. Zopet so nanese razmere drugače in Janžetovo številko sem moral odložiti na november.

Oktoberka številka je izšla radi nenadne smrti našega vladarja s pardnevno zamudo.

Urednik.

Listnica uredništva

Letošnje leto je res polno izrednih dogodkov, ki globoko vplivajo tudi na naš list in mu ne puste, da bi živel svoje redno, natančno in naprej začrtano življenje. Kako lepe načrte sem imel, kako bom n. pr. priobčeval „Poskuse iz naših vrst“ se pogovarjal z vsemi sotrudniki, bil v stalnem pismenem stiku z njimi itd. Prišlo je čisto drugače in prilagoditi sem se moral novo nastalim razmeram. Nekateri sotrudniki tega ne vedo in me zato obsojajo, češ da danih obljub ne izpolnjujem. Ponovno jih prosim, naj se skušajo

Križanka „Pred zimo“

Vodoravno: 1. sveta gora v Grčiji, 5. mesto v dravski banovini, 8. veznik, 9. naziv za »gobec« (prašič!), 11. divja žival, 13. si služi kruh v rovu, 15. kis, 17. žensko ime, 18. turški bog, 20. mesto v Italiji, 21. oče (srbh.), 23. predlog, 24. kratica za dolžinsko mero, 26. glina, 28. števnik.

Navpično: 1. ploskovna mera, 2. proga, 3. gora v Korotanu, 4. mesto v Grčiji ob Belem morju, 5. moško ime, 6. žensko ime, 7. stražnik, 10. mesto ob cadiškem zalivu (v Španiji), 12. vas, 14. mohamedanski post, 16. ta, ki mu je ljuba tuja lastnina, 19. kratica za ploskovno mero, 22. kratica za dolžinsko mero, 25. osebni zaimek, 27. veznik.

Križanka „Triglav“

Vodoravno: 2. mesto v Istri, 6. slap v triglavskem pogorju, 7. soglasnika, 8. turški gospodar, 10. kratica za »ljublansko nogometno podzvezo«, 12. kazalni zaimek, 13. gorska skupina na jugosl.-albanski meji, 17. pritok Konga (v Afriki), 19. prva žena, 20. drevored (tujka), 23. šahovski izraz, 24. vzklik, 25. veznik, 27. števnik, 29. mesto v Grčiji, 30. holandsko-belgijska provinca, 32. pritok Dunava v Nemčiji, 33. večje gostilniško podjetje s prenočišči, 34. reka v Rusiji, 35. boter, 37. žensko ime, 38. žival iz triglavske pravljice, 39. zaščitena planska cvetka.

Navpično: 1. najvišja gora naše domovine, 2. veznik, 3. žensko ime, 4. srbsko moško ime, 5. predlog, 6. polotok v Rdečem morju, 7. pevec Triglava, 9. vodna ptica, 11. kemijski znak za svinco, 12. osebni zaimek, 14. nasprotno od »desna«, 15. up, 16. glas, 17. moško ime, 18. hunski kralj, 21. letni čas, 22. letopis, 23. francoska trdnjava ob Moseli, 24. reka v Toskani (v Italiji), 26. sklon od »Anka«, 28. žganje iz riža in sladkorja (indijsko), 29. konj (madjarsko), 30. iglasto drevo, 31. vrsta črnila, 33. kratica za tekočinsko mero, 34. predlog, 36. glas domače živali.

Rešitev ugank iz 8.-9. številke:

1. Križanka „Oranje“

Vodoravno: 1. Obir, 5. oranje, 7. star, 8. Amalfi, 12. vol, 13. Zvone, 14. mak, 15. Dvina, 16. da, 17. Aka, 20. kat, 21. krona, 22. ko, 23. aman!, 24. stot, 26. favna, 27. bom, 28. Nero, 29. Tara, 33. Valuk, 35. Kač, 36. dan, 37. Arad, 38. Šumadija, 41. prozoren, 43. S. J. (Simon Jenko), 44. Tivar, 45. Trojane, 46. aa, 47. ki, 48. Oka, 49. Ra, 50. lan, 51. Triglav, 57. Kuban, 61. baron, 65. Borut, 69. Sotla, 70. lipan, 71. karat, 72. Sisak, 73. ribič, 76. ep, 77. Adria, 78. Davos, 79. ravan, 80. notar, 81. ne.

Navpično: 1. oral, 2. bar, 3 in 4. Rjavina, 5. otok, 6. Emona, 7. svat, 9. Ana, 10. le, 11. Ida (Ina), 13. zvonček, 14. matura, 15. drvar, 16. dom, 17. Amerika, 18. Karavanke, 19. anoda, 20. Kolpa, 21. kako, 22. konj, 23. Anatolec, 24. sva, 25. ta, 27. bas, 29. tur, 30. Amor, 31. raja, 32. Ada, 34. ko, 38. št., 39. in, 40. je, 42. ni, 51. top, 52. rt, 53. ila, 54. gad, 55. ali, 56.

via, 57. kad, 58. Una, 59. ako, 60. nas, 61. Bar, 62. ata, 63. oša, 64. Nja, 65. ban, 66. oko, 67. ura, 68. Tir, 69. se, 74. in, 75. če.

2. Križanka „Naš prapor“

Vodoravno: 1. Z.K.F.I.D. (zveza kmet-
skih fantov in deklet), 5. Maribor, 9. novinar, 14.
osa, 15. ob, 16. na, 17. Ela, 18. bar, 20. som, 22.
ti, 23. tu, 24. uta, 26. rov, 28. rak, 30. bo, 32.
ki, 33. Ida, 35. Rateče, 38. Helena, 40. Zeleni
prapor.

Navpično: 1. zob, 2. Kr., 3. in, 4. Don,
5. Mostar, 6. as, 7. Rab, 8. bor, 10. vas, 11.
nem, 12. al, 13. Raduha, 19. alt, 21. oko, 24.
ukaz, 25. Abel, 26. Rila, 27. vino, 29. ar, 31.
oče, 32. ker, 34. dar, 36. te, 37. en, 38. H.P.,
39. ep.

3. Rebus:

Zveza kmet-
skih fantov in deklet

Razširjajte in priporočajte „Grudo“.

Mlad in napreden kmetovalec uporabljaj stalno umetna gnojila, ker ista povečajo in poboljšajo poljske pridelke. V to svrho priporočamo:

Mešano gnojilo Nitrofoskal-Ruše,

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna. To gnojilo priporočamo za okopavine, posebno za krompir in travnike.

Nitrofoskal I,

ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna priporočamo za gnojenje vinogradov, sadonosnikov in vrtov za zelenjavo.

Nitrofos,

ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline priporočamo za gnojenje žitaric in travnikov na težjih tleh.

Apneni dušik

je izvrstno dušično gnojilo in ga priporočamo za vse gospodarske rastline. Z apnenim dušikom naj se gnoji redno vedno pred setvijo in se ga naj zaorje. Travnike pa gnojiti v jeseni ali zgodaj spomladi, ko sneg skopni.

Naročajte skupno, ker v tem slučaju Vam pride gnojilo cenejše. Naročila sprejema Tvornica za dušik v Rušah.

Kmetijska družba, r. z. z o. z. v Ljubljani

Novi trg šte. 3 (prej Turjaški trg)

je najstarejša kmetijska korporacija, ki zastopa interese našega kmeta pred oblastmi ter ga štiti pred izkoriščanjem.

Vnovčuje: živino, krompir, žita, fižol, sadje, grozdje, razno seme in vse druge pridelke, ako so po svoji kakovosti sposobni za trg in če jih imajo zadrugarji v zadostni količini na prodaj.

Razen tega Kmetijska družba izdaja kakor do sedaj svoj strokovni list

„KMETOVALEC“

ki naj bi ga imel vsak napredni kmet in vsaka kmetška hiša.

Kmetovalci, pristopajte kot člani h Kmetijski družbi,

ker samo člani bodo v bodoče imeli korist od svoje stanovske organizacije.

Član Kmetijske družbe po novih pravilih je dotični, ki je podpisal pristopnico in vplačal enkrat za vselej delež od Din 10.—. Jamstvo znaša še Din 10.—.

Novi člani Kmet. družbe plačajo razen deleža še vpisnino od Din 30.—.

Naročnina na Kmetovalca znaša letno Din 25.—.

Povečanje prihrankov

Vam omogočamo kljub težkim časom.

Ničesar drugega Vam ni treba napraviti kot, da od svoje plače oziroma dohodkov odločite, četudi najmanjši, a zato stalni znesek za svojo bodočnost. Vse drugo Vam izvedemo sami, ako se zglasite pri nas.

Samo načrtno varčevanje Vam pri sedanjih pičlih dohodkih zagotovi, da dosežete načrt, cilj, za katerega je potreben denar (za izlet, tečaj, šolanje, zidavo, gospodarsko osamosvojitev, pre-skrbo za starost, bolezen ter doto i. t. d.). To je novi način štednje s katerim hočemo tudi nepremožnim pomagati do blagostanja.

Ravno zato se Vam obrestuje ta denar po izredno ugodni obrestni meri ter samo ob sebi umevno tudi redno izplačuje.

Na ta način spravite svoj prihranek varno, plodonosno, vsak čas razpoložljivo. Blagovolite se le obrniti pismeno ali osebno na

Hranilnico Dravske banovine

Ljubljana — Celje — Maribor

M. ŠIFRER

knjigoveznica

LJUBLJANA

Vegova ulica št. 6

Točna izdelava
Solidno delo
Priporoča se za
vezanje raznih
knjig in revij

KLIŠETE
*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše*

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično
podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela
hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna
dela: trobarvne razglednice
in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštoobratno!

SLATNAR

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Brzjav: „KMETSKI DOM“ — Žiro račun
pri Narodni banki — Račun poštne hranil-
nice 14.257 — Telefon 2847

Podružnici: Kamnik — Maribor

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema in jih obrestuje po 4%, brez odpovedi, po 5%, pri 8 mesečni odpovedi

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Vložne knjižice drugih zavodov sprejema brez prekinjenja obrestovanja.

Stanje vlog:

Din 35.000.000.-.

Rezerve:

Din 1.200.000.—.

Posojila daje proti poročtvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kaveje, inkase, srečke in vrednostne papirje

Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.1/2, in od 3.—4.1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8.—12.1/2 ure.

